

Forfatter: Kierkegaard, Søren

Titel: Journalen NB29

Citation: Kierkegaard, Søren: "Journalen NB29", i Kierkegaard, Søren: *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 25*, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2008 , s. 3. Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-nb29-txt-shoot-idc9f87955-7f3b-4fcb-8a0d-2c0fabfc1721.pdf> (tilgået 02. maj 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 25

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. [Læs CC0-erklæringen](#)

NB29:1

NB29:2

#

Det at have Sag – det Objektive: Hyklerie

Det er faldet mig paa, om ikke her atter stikker et Hykkelsk i denne megen Tale om at have en Sag, at være en alvorlig Mand, der har en Sag o: s: v:.

Jo ganske vist. Sagen er den, Ingen tør i vor Tid være Person; den ene er saa bange for »de Andre« at han ikke o: at Ingen tør være et Jeg. Msk-Frygt er det Dominerende; og som jo allerede Oldtiden (Aristoteles etsteds i Politik eller Ethik) har sagt: Tyrannie og Demokratie hade hinanden ligesom den ene Pottemager hader den anden, det er, det er samme Regjeringsform, kun at i Tyranniet er Een, i Demokratiet de Mange Tyrannen.

Men tilbage til det at have Sag. Man tør ikke af Frygt for de Andre være Jeg, derfor stræber man at blive et Upersonligt, blive en Sag, Sagen, et Princip o: s: v:.

Dette har saa igjen ført til Anonymitet. I saa smaa Forhold som de danske er Anonymitet næsten nødvendig, hvis Misundelsen og de Manges Tyrannie ikke altfor stærkt skal sættes i Bevægelse.

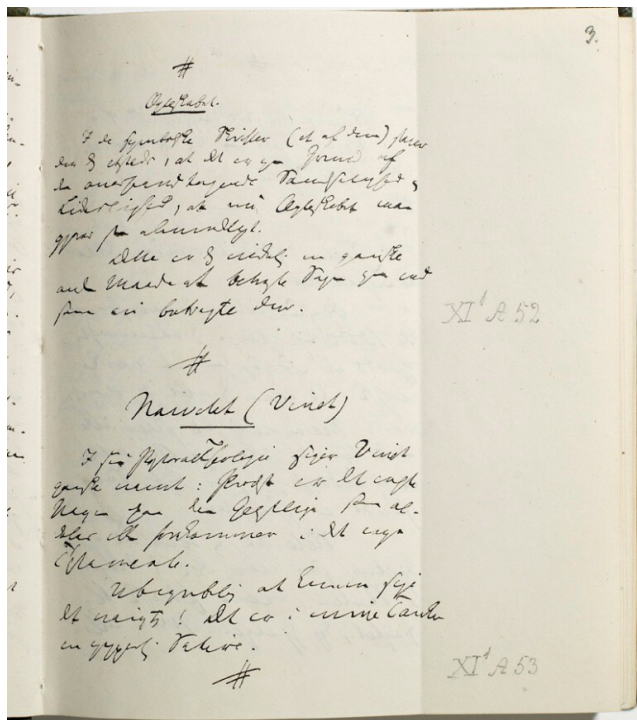
Alt tenderer til at afskaffe Personlighed; men naturligviis skeer det under det hykkelske Opspind, at det naturligviis er et stort Fremskridt, at det er en ganske anderledes Alvor end da der var Jeg'er og Personlighed.

Hvor hykkelsk! Nei, det er Cujonerie, og tillige er det Klynkerie, for nemlig altid at kunne være Flere – og man tør aldrig være alene, aldrig være Jeg. Men naar det er »Sag«, saa er det jo strax Flere – saa man da fremfor Alt er sikkert for den Fare man i vor usle, usle demoraliserede Tid meest frygter for: at være ene, et eensomt Jeg.

#

NB29:3

#

10. Journalen NB29, s. 3, med optegnelserne NB29:3 og 4 Ægteskabet.

I de symbolske Skrifter (et af dem) staaer der dog etsteds, at det er paa Grund af den overhaandtagende Sandselighed og Liderlighed, at nu Ægteskabet maa gjøres saa almindeligt.

Dette er dog virkelig en ganske anden Maade at betragte Sagen paa end som vi betragte den.

NB29:4

#

Naivitet (Vinet)

I sin Pastoral Theologie siger Vinet ganske naivt: Præst er det eneste Navn paa den Geistlige som aldeles ikke forekommer i det nye Testamente.

Ubegribelig at kunne sige det naivt! Det er i mine Tanker en ypperlig Satire.

#

NB29:5

#

Samfundets Afstand fra Christendom – og dog ere vi Alle Xstne.

Staten sædeligt opløses, dette er Tilstanden.

Dersom det nu var saa, at de 1000 Geistlige dog idetmindste gjorde et Forsøg paa at virke ethisk: det var dog altid Noget.

Men nei det skeer ikke – de tør det ikke, hvilket atter er et Udtryk for, hvor dybt Samfundet er sjunken.

Skete det, og blev det gjort dygtigt, saa var det dog Noget, og Staten, reent hedensk betragtet, dog hjulpen. Men alligevel var dette da langt fra at være Xstd.

Dog dette skeer ikke engang – og saa ere vi alle Xstne.

Jeg havde en Tid tænkt mig, at virke i Retning af dette Ethiske – men saa kunde jeg jo ikke engang faae Lov dertil – for Præsterne (Biskop M.).

Saa maatte jeg dybere og dybere tage Sigte paa hvad Xstd er – og nu seer jeg, hvilken rædsom Afstand der er mellem Samfundet og Xstd.

Det er bestandigt Samtiden selv, der hjælper mig – ved at gjøre Uret mod mig – til at blive opmærksom.

NB29:6

#

Culturen

At Culturen ubetydeliggjør Mskene, perfectionerer dem som Exemplarer, men afskaffer Individualiteter, er ikke vanskeligt at see. Her blot et Exempel, som er faldet mig paa.

I første Mosebog anføres det som Mskenes Udmærkelse: at give Dyrene Navn. Er det nu ikke ganske karakteristisk, den menige Mand, Almuesmanden har endnu denne Kraft. Naar den simple Mand nogle Aar i Træk har seet en Fugl, som ellers ikke er seet, strax har han et Navn og et karakteristisk Navn. Tag 10 Professorer, hvilken Uformuenhed i Henseende til at give Navn! Hvilken Satire naar man læser de naturvidenskabelige Skrifter (Dyr, Planter o: s: v:) og seer der Navnene, som hidrøre fra Almuen, og derimod disse usle piankedede Navne, naar engang imellem en Professor skal til at give et Navn. I Almdl. veed de ikke Andet end at kalde Dyret eller Planten efter deres eget Navn.

NB29:7

#

To Ting, jeg har haft at passe paa.

Som Tiden vil Alt til en vis Grad, saa vilde den heller ikke have været utilbøilig til at gaae (til en vis Grad) ind paa Mit, naar jeg blot havde bestemt mig eensartet med enhver anden Stræben i Tiden.

Men da Sagen er, at jeg just ved at bestemme mig eensartet med Tiden, istedetfor at komme til at gavne, var blevet nærende for Tidens Sygdom, saa har det netop været min Opgave at bevare mig ueensartet.

Tidens Grund-Skade er nu deels at verdsliggjøre, endeliggjøre enhver høiere Stræben o: at negte at der i Sandhed er høiere Stræben til. – Derfor er det saa vigtigt, at jeg bevarer mig i Ueensartetheden, ikke stifter Partie, faaer Tilhængere, vel endog bliver sandselig Magt, saa det næsten bliver lige saa profitabelt at holde med mig som med det Bestaaende. Nei, nei, nei, tak. Beholder I paa Eders Side, Profiten, og Fidtet og Fløilet o: s: v: – jeg har at passe paa, at der ved at holde med mig ikke er det Mindste at profitere; jeg har at passe paa, at jeg ikke, gudeligt, svækker min Sag, ved, verdsligt, at styrke den.

Den anden Grund-Skade i Tiden er at den er demoraliseret ved Intellectualitet og blevet karakterløs. Det jeg derfor har at passe paa, er, at min Sag, da for Gud i Himlens Skyld, ikke bliver – alvorligt! – en videnskabelig Discussion, saa en Slump Professorer og Privatdocenter o: s: v: kunde have Lyst at deeltage i den. Nei, enten indirecte Meddelelse – eller for Alvor, om det saa var, til paa Liv og Død. Men for Alt ikke: videnskabelig Discussion.

NB29:8

#

Et Ord af Baco.

som jeg seer brugt til Motto af Ritter (hans Erdkunde, det Bind, som nu staaer oppe i Athenæum, det er nok det 17de) har slaaet mig, jeg troer jeg har mere Brug for det, end Ritter. Det lyder omtrent saaledes:

[a] Ex errore citius emergit veritas quam ex confusione.

Ex errore citius emergit veritas quam ex confusione.

#

NB29:9

#

Det Ædle – det Simple.

Den ædle Charakter vil man blandt Andet kjende paa, at han, forholdende sig til Idealerne, Forbillederne – hvor anstrænget end hans Stræben er, dog altid mener, at det er slet Intet i Sammenligning med hine Herliges Anstrængelse.

Det Simple er, at den mindste Stemning er En nok til at være En »det Tilsvarende« til hvad hine oplevede.

I denne Forstand var Biskop M. en yderst simpel Natur, og har han gjort uberegnelig Skade ved den Uforskammethed med hvilken han bruger de høieste og vægtfyldigste Udtryk om en ubetydelig Existeren.

#

NB29:10

#

Samtidigheden.

Gud-Msket lever paa Jorden – i Samtidigheden er der ikke en Eneste, bogstavelig ikke en Eneste, der bliver ham tro: de Tusinde haane, bespøtte, bespytte, forbande ham, de Vidende spænde Snaren for ham,

Mængden hjælper dem til at faae ham styrtet som den største Forbandelse og hans faae Disciple flygte, selv den troeste forlader ham.

- - saa dør han.

Og saa Aarhundreder efter - da Xstd. vel at mærke er blevet Vane og Skik og Brug - saa valfarter der Millioner paa deres Knæe for at see de Steder, hvor han levede - - og blandt alle disse Millioner var der naturligviis ikke een Eneste bogstavelig ikke en Eneste uden han i Samtidighed havde smurt Haser det bedste han kunde, og vel ogsaa været med at forhaane, bespotte, bespytte, udgrine ham.

O, væmmeligt!

Men det Væmmelige er dog egl. disse løgnagtige Lærere, Præster og Professorer, som bestyrke den dog uskyldigere Mængde af Msker i deres fromme Indbildning, at en fareløs Efterabelse og Legen-bag- efter at det er at være Xsten.

#

NB29:11

#

Tilværelsens Oeconomie.

Tænk en klog Moder. Hun har et Barn; og dette hendes Barn vil som alle andre Børn gjerne høre Historier. Nu, Moderen kan ogsaa men ikke mere end en halvsnees eller saa.

Dersom nu Barnet med heroisk Urokkelighed kunde holde fast paa blot en Dag slet ikke at ville Andet end høre Historier: saa vilde det være nok til at Mutter kom i Forlegenhed, hun vilde blive renonce.

Moderens Kunst bestaaer derfor i at adsprede Barnet. Nu har hun fE fortalt en Historie. Barnet vil »høre mere«. Men istedetfor det siger Moderen fE: see, see, Ludvig, see, det var da en snurrig Flue der fløi. Dette forandrer Sagen. Nu maa Ludvig afsted. Saa falder han maaskee, slaer sig o: s: v: o: s: v: o: s: v: Paa den Maade har Moderen tusinde Adspredelser, og Ludvig er forvissat om, at Moderen er uudtømmelig hvad Historier angaaer.

Saaledes med Styrelsen, eller med Tilværelsen i Forhold til Idee.

Denne hele Tilværelse er – og deri just det Guddommelige, om det end tillige lader forstaae, hvorledes Styrelsen betragter os som Børn – lagt yderst oeconomic an. Den er lagt an paa, at der er saa megen Idee, at det vil være tilstrækkeligt for et Individ hele hans Liv igjennem selv om han, efter den størst mulige Maalestok, kunde bevare blot Idee-Interesse. Men dersom der, hvor han slap, kunde begynde af den følgende Generation et nyt Individ og aldeles lige saa udelukkende kun med Idee-Interesse, saa vilde Tilværelsen gaae Fallit.

Tilværelsens Kunst bestaaer derfor i – at narre lille Ludvig. Nu gaaer der fE en halvsnees Aar med en europæisk Krig, Telegraph-Depescher hver Dag o: s: v: o: s: v: o: s: v: – i Ideen seet er dette det Ligegyldigste af Alt, der kommer aldeles ikke Idee ind i Verden – men lille Ludvig faaer Andet at tænke paa. Betræffende det som forholder sig til Ideen: Guds Forhold til Msket og Mskets Forhold til Gud faaer man ved Hjælp af en europæisk Krig aldeles Intet at vide.

Men hvor sjældent endog blot et Msk., der er saa udviklet, at det Numeriske ikke udøver sin Magt over ham. Saaledes lever og dør jo Millioner, de ere Numerus og det Numeriske er deres Synskreds, deres Alt, det vil sige, de ere Exemplarer.

Og Christendommen som – i guddommelig Kjerlighed – vilde gjøre ethvert Msk. til Individ, den har man da ogsaa faaet kluddret msklig om til lige det Modsatte.

Dog hvad Under vel; thi det er forbundet med saa frygtelige Qvaler at skulle blive Individ, at Mskene nok helst betakke sig derfor. Det veed jeg bedst af egen Erfaring. Det er deels dybe indre Qvaler, men dog fornemligen en Samtids Usselhed og usle bestialske Adfærd mod mig der har tvunget mig til at blive opmærksom. Det er gaaet Samtiden som Josephs Brødre: de tænkte det til det Onde; men Gud har vendt det til det Gode.

NB29:12

#

Luther.

L. har dog egentligen gjort uberegnelig Skade derved, at han ikke blev Martyr.

Deels er det en egen Sag, at En, der i den Grad er mærket af at være Guds Mand som han, ender i jævn gemytlig Omgang med tilbedende Beundrere og

Tilhængere. Det Fade kan her saa let fremkomme. Ordentligviis pleier det derfor ogsaa at være Tilfældet, at en Saadans Liv medens han lever er saa farefuldt, at det Fade ikke kan fremkomme; og naar han saa ved en voldsom Død rives bort, saa er atter det Fade undgaaet. Anderledes med Luther. Og er det saa, at han i nogle Aar af sit Liv er Salt, saa er hans senere Liv ikke fri for det Fade, i hvilken Henseende Tischreden er et Exempel: en Guds Mand, der i jævn Gemytlighed sidder omgiven af beundrende Tilbedere, som troe, at blot han slaaer en Fjært saa er det en Aabenbaring eller Følge af en Indskydelse.

Men har han saaledes virket skadeligt allerede i Samtiden, da meget mere i de følgende Generationer, hvor Alt bliver tyndere og tyndere, slettere og slettere Efterabelse. L. har^a nedsat Myntfoden paa det at være Reformator, og derved affødt i senere Slægter denne Stimmel, dette Janhagel af rare, hjertelige Msker, der ogsaa saadan ville være lidt Reformator, item har han affødt den Confusion, at være Reformator ved Hjælp af [at] tage Politiken til Hjælp.

a ved at blive staaende paa Halv

Resultatet er blevet den dybeste Forvirring i de høieste Begreber, og den allerfarligste Demoralisation, som naturligt er, naar noget saa Fiint og Ædelt og Zart som Begrebet »Reformator« forraadner.

Og Eet burde Luther da for Gud i Himlens Skyld have vaaget over (hvad han ikke har gjort): at det blev kjendeligt, indskærpet, at det paa den Maade (paa halv) at være Reformator er et Lavere. Dette har han ikke gjort, og derved uhyre forvirret. Thi ikke blot vil det fremtidigen blive vanskeligere at faae en Reformator paa heelt Vilkaar, nei, det er jo næsten gjort umuligt. Verdsligheden har nemlig benyttet sig af det Lutherske til at vende Forholdet heelt om, saa det at være Reformator saaledes, at man kommer godt fra det, ansees for et Høiere. O, see der brast det Hele, Nerven i Xstd.

Staaer det ikke christeligt fast, at Martyriet er det Høieste, det Sande, at det at slippe godt fra det, er et Lavere, som ved Indulgents kan indrømmes: saa er Satan ikke blot løs, men han har seiret. Som alle Nervetraade samles i Fingerspidsen, saaledes samles hele Xstd^s Nervesystem i dette om Martyriet[s] Realitet: vend Alt om, og saa har Du det, hvori vi nu stikke: i Grunden er det en rar Verden vi leve i, det at reformere er derfor at komme godt fra det, thi Verden (den ligger ikke i det Onde, som Xstd lærer – og derfor Martyriet –) nei den vil det Gode, og derfor seirer Reformatoren – ja, Satan seirer derfor!

L. har ved sin senere Leven accrediteret Middelmaadigheden. Man tager sig ikke iagt for, at der jo i en vis Forstand hører en Heros til for første Gang at accreditere Middelmaadigheden. Denne Heros var Luther. Men fra det Øieblik den er accrediteret, behøves kun Middelmaadighed – og den er vi, over al Maade, blevet velsignet med i

Protestantismen.

NB29:13

#

Primitivitet.

Menneskene ere perfectible; man kan lige saa godt faae dem til det Ene som til det Andet, lige saa godt til at faste som til at leve i verdslig Nydelse – kun Eet er dem af Vigtighed, at de ere ligesom de Andre, ɔ: at det er Efterabelse, at de da ikke staae ene.

Men det Gud vil have er: hverken det Ene eller det Andet – men Primitiviteten. Dog denne Anstrengelse er det Mskene meest af Alt gyse tilbage for; medens de føle dem vel i Alt hvad der hedder Efterabelse.

Man seer deraf, hvor lidet det gavner, at En maaskee anbringer et objektivt Sandere – og saa tillader Efterabelse. Derved vindes gudeligt ikke det Allermindste, thi, gudeligt, er det Sande: Primitiviteten.

Derfor er ogsaa Guds Ord saaledes indrettet, at der bestandigt lige overfor ethvert Udsagn findes ogsaa det modsatte. Dette er: at fordre Primitivitet.

Men baade Lærere og Tilhængere befinde sig bedst i Efterabelse og ved Efterabelsen: derfor enes de kjerligt derom og kalde det Kjerlighed.

#

NB29:14

#

Stats-Kirke.

Her stikker hele Hemmeligheden!

Der maae engang have levet nogle Gaudiebe, som Holberg siger, der have bildt Staten ind, at Jesu Xsti Lidelse og Død og Evighedens Salighed var Noget, der kunde reises Penge paa.

Prægtigt! Saa overtog Staten – christeligt! – at arrangere det Hele med Xstd.

I Danmark fE lever 1½ Million Msker. Derpaa reises c. 600, a 700,000 rd. om Aaret. Dette bruges til at lønne Præster o: s: v:.

Men Sagen er denne, intet, intet Msk, og lige saa lidet noget Samfund har, christeligt, i fjerneste Maade Lov til at trænge sig ind mell. Jesu Xsti Lidelse og Død og et andet Msk. og pecuniært lægge sig dem imellem.

I begge Former har Staten lige meget Uret, det er i begge Former, christeligt, Majestæts-Forbrydelse.

Dersom der lever en Mand, som føler Trang og Lyst til at høre Det om Jesu Xsti Lidelse og Død: saa har Staten ikke Lov til, at skyde sig ind derimellem og sige: godt, det koster 10rd, saa skal vi arrangere det.

Ligesaa lidet i den anden Form. Dersom der lever en Mand, som ikke har Lyst til at høre Det om Jesu Xsti Lidelse og Død, saa har Staten ikke Lov til at sige: ja, hvad enten Du nu har Lyst til at høre det eller ikke, – dette skal staae Dig frit, Du skal ikke blive tvungen til at høre det, men Du skal Satan gale mig betale lige fuldt 10rd, thi vi har nu engang paataget os at arrangere det med Xstd.« Saaledes skal og kan Forholdet ikke være. Det skal ikke være, som nu, at naar saa Manden ikke vil betale, saa reqvireres Politie for at inddrive de 10rd. Tværtimod skulde Forholdet være saaledes, at hvis Nogen kommer og afkræver en Mand slige 10rd, da skal han kunne sende Bud efter Politiet og forlange at blive sikkert mod dette, som mod ethvert andet Overfald, eller mod dette som mod ethvert andet Plattenslagerie.

Xstd. er den høieste Alvor. Derfor (som altid med det Høieste) er den kjendelig paa et negativt Kriterium paa et tilsyneladende Lavere. I dette Liv skal Msk., christeligt, have Lov til at bære sig ad aldeles som de selv ville – Staten, et langt Lavere, kan ikke indrømme for sit Vedkommende den Art Frihed i det Borgerlige – men, men, men (her kommer Alvoren!): Du Enkelte, hver eneste Enkelte, Du gaaer et Evighedens Regnskab imøde.

Men Sagen er: Dommen, og Regnskabet og Evighedens Alvor er aldeles gaaet ud, og saa har man, for dog at faae en lille Smule Alvor hjulpet sig med Politie-Arrangements. Uendelige Dyb af Nonsens! Vi gaae jo dog alligevel et Regnskab i Evigheden imøde.

Her er det: den høieste Alvor og Strenghed (Evighedens Dom) kjendelig paa den høieste Frihed: i dette Liv have I Lov til at gjøre denne Sag betræffende aldeles som I ville.

Dette er Xstd. Det Andet er en msklig Opfindelse. Man

tager væsentligen Evigheden bort – saa søger man at bringe lidt Politie-Alvor an.

Saaledes synes det mig saa let og klart som muligt. Og er da igjen mit Forslag dog vel det mildeste af Alt, at vi dog idetmindste ere saa redelige mod Xstd., at vi aabent tilstaae, hvorledes det hænger sammen.

#

NB29:15

#

Menigheden.

See her igjen det Gavtyveagtige som da i Alt i vore Tider.

Man har en ond Samvittighed, man veed meget godt hver især: jeg er ingen Christen – men ikke sandt? en Sum af saadanne Christne det giver en christen Menighed.

Saa vil man disputere saaledes: Alle, hver især, vil sige: ja, jeg tør vel ikke i strengere Forstand kalde mig en Christen, men en Christen-Menighed er der dog vel til.

Altid dette Gavtyveagtige med det Numeriske, for at slippe fra hvad der vil gjøre Sandheden aabenbar: at hver Enkelt ikke er Christen.

Og saa for ret at sikkre sig, saa sminkes det om Menigheden naturligviis op til »det Objektive, det høieste Alvor« o: s: v:

#

NB29:16

#

Det Majestætiske – »det er kun en Talemaade«.

De Fleste forholde sig vistnok omtrent saaledes til det nye Testamente og alle de stærke Udtryk deri, de raisonere som saa: da Gud er saa uendelig ophøiet, saa maa Det han siger ikke tages saa nøie, det er ikke saa ganske bogstavelig, det er saadan Talemaader.

Dette er dog nok aldeles bagvendt. Jo ubetydeligere den Talende er, desto mere kan det have sin Gyldighed paa hans stærke Ord »det er vel blot Talemaade«, men jo betydeligere, desto mindre. Dersom fE en Urtekræmmersvend i de stærkeste Udtryk giver En sit Ord og Løfte - nu, ja det er vel kun en Talemaade; men naar det fE er en Konge, der gjør det, saa er man dog mindre tilbøilig til at antage at det skulde være Talemaade. Loven er: jo Ubetydeligere den Talende, jo snarere er det Udsagte vel Talemaade, jo Betydeligere, desto mindre er det Talemaade.

Saaledes bliver Forholdet snarest det, at Gud er den Eneste, hvor der ubetinget ikke kan være Tale om, at det skulde være Talemaade hvad han siger; men hvor det just er at tage ganske bogstaveligt. Det Majestætiske er netop at tale bogstaveligt sandt. At overdrive (»det er vel kun en Talemaade« hvad han siger) egner sig ikke for Majestæter mindst for den absolute Majestæt.

Dette viser sig ogsaa saaledes, ubetydelige Personer kan man fornærme ved at tage dem paa Ordet, de tale nemlig i Talemaader og regne derfor paa, at man da har Lov at slaae lidt om sig med Munden; Majestæter fornærmer man netop ved ikke at tage dem paa Ordet, det røber nemlig en Sneverhertethed, som ikke har glad Frimodighed lige over for Majestæten.

Men det er nok den Forbrydelse som vi i Millionvis forskyldte mod Gud, at vi ere feige og usle nok til ikke at turde tage ham paa Ordet. Ingen, Ingen, Ingen taler med Gud, tager ham ganske simpelt paa Ordet; blandt de Faae, der dog, som de mene det, bekymre sig om at forholde sig til Gud, er der vel Ingen, uden at han først konsulterer sin Nabo eller Den og Den om, hvorledes han skal tale til Gud - og saa taler han til Gud - - og det kalder man at tale med Gud.

#

#

Feilsynet.

Saaledes opfatte vi Msker det (jeg veed det af egen Erfaring.)

Selv om et Msk. er sig store Synder bevidst, saa hedder det: troe blot, at det er Dig tilgivet, vær ganske vis, saa kjerlig er Gud, just det er Xstd.; ja, just det vil glæde ham, at Du aldeles sorgløs søger at glæde Dig [ved] Livet, thi Alt, Alt er glemt, og jo mere Du kan udtrykke det, desto mere behager det Gud.

Og naar saa det lykkes for En, og naar der saa i Alt slaaer sig Lykke til for En, saa er man da ganske fuld forvissat, baade at dette er Xstd. og at det behager Gud – denne christelige Frimodighed.

O, og i den hellige Skrift vises det bestandigt, at De, som Gud have elsket, de blive altid ulykkelige, maa lide, Alt mislykkes for dem o: s: v:

#

NB29:18

#

Feiltagelse.

Da der ifølge Guds Ord skal være en Qvalitæts Forskjel, ja en Modsætnings Forskjel mellem Gud og Msk, saa er det jo let at see, at man ene og alene kan faae at vide, hvad Xstd. er ved ubetinget at tage Guds Ord bogstaveligt.

Det Andet er en Feiltagelse, Det vi Msker ville hjælpe os med: at anbringe hvad vi selv kan hitte paa.

Det convenerede ikke os Msker at tage Xstd. bogstavelig, saa hittede vi paa at ville bedre den ved at lappe paa den. Men deels er nu det at lappe just ikke at gjøre Noget bedre (naar det er et Heelt man river i Stykker for at komme til at lappe) og deels er det saa uheldigt, at vi Msker jo ikke har af samme Sort Tøi (der er jo et Modsætnings-Forhold mellem det at være Gud og det at være Msk.); men saa er det at

lappe det aller forkeerteste.

NB29:19

#

Vogter Eder for Dem, som gaae i lange Klæder!

Saasnart Forkynderen er En, som gaaer i lange Klæder, saa er eo ipso paa een eller anden Maade Christendom ifærd med at blive officiel Xstd.

Men der er Intet, der er Xstd. mere imod end Alt hvad der endog blot smager af »officiel Xstd.« Endog det allerdesperateste Kjættererie er Xstd. ikke nær saa meget imod som officiel Xstd.

Thi Xstd. er Ueensartethed med denne Verden – i samme Secund det end i fjerneste Maade begynder med officiel Xstd. i samme Secund begynder Xstd. at blive Eensartethed med denne Verden.

Officiel Xstd. er lige stik Modsætningen til sand Xstd, den vender i alle alle, end de mindste Proportioner Forholdet om: man faaer bestandigt først det Timelige, det Msklige, det Endelige – og saa lidt christelig Declameren; men Xstd er: først Xstd, og saa faaer vi at see hvad det kan blive til med det Timelige, det Endelige, det Msklige.

Christeligt hedder det: gaae ud og forkynd Xstd – saa kommer det vel med Udkommet. Officielt hedder det: først sikkres en Mand Udkommet for sig og Familie og med Avancement – saa, saa kommer det med at præke Xstd. Og saaledes i Alt, Alt, Alt. Christeligt hedder det (for at tage Dette): gaae ud som Du staaer og gaaer; officielt: nei, først maa man have en Præstekjole syet, Ornatet, Costümet. Christeligt faaer man altid det Vigtigste først (det er just Xstd); officielt faar man altid det Uvigtigste først ∴ al officiel Xstd. er eo ipso ikke Xstd, thi det U-Vigtigste paa første Sted er eo ipso ikke hvad Xstd er: det Vigtigste paa første Sted.

NB29:20

#

En moderne Geistlig.

Naar jeg tænker paa, hvad der fE i min Faders Barndom forstodes ved en Kræmmersvend, en ubehjælpelig, klodderagtig Jydedreng – og hvad der nu forstaaes ved en Kræmmersvend: en behændig,

adræt, en Cavaleer o: s: v: – saa er dette jo et Slags Fremskridt.

Omtrent det Samme er nu en moderne Geistlig. Det er: en adræt, behændig, gesvind Mand, der yderst let, i en smuk Sprogform, med et klædeligt Væsen o: s: v: veed at anbringe lidt Xstd, men saa let, saa let som muligt. I det nye Testamente er Xstd. det dybeste Saar, der kan bibringes et Msk, efter den rædsomste Maalestok beregnet paa at collidere med Alt – og nu perfectioneres den Geistlige i at anbringe det Xstlige saaledes, at det betyder Ingenting; og naar han perfect kan gjøre det, saa er [han] Mynsteret. Det er dog modbydeligt! O, om Barberer perfectionere sig i at kunne tage Skjæget saa let af, at man slet ikke mærker det, ja det kan være godt nok: men i Forhold til hvad der just er beregnet paa at skulle saare, der at perfectionere sig [i] at anbringe det saaledes, at det saavidt muligt, aldeles ikke mærkes: det er dog væmmeligt.

NB29:21

#

En frygtelig Opdagelse – den rettroende Kirke – at lege Christendom.

Fra Kirkens første Tider hidrører denne Modsætning: den rettroende Kirke – Kjætterier, Schismaer.

Pas nu vel paa Eet, den rettroende Kirke var virkelig troende, var et Samfund af Msker, der dog mere eller mindre vare i Charakteer af Troen, ja selv de udvortes Omstændigheder tvang dem jo i Charakteer af Troen.

Lad os see os for, om ikke, frygteligt, i vor Tid Alt er forvirret. Man vedligeholder jo ogsaa i vor Tid denne Modsætning: den rettroende Kirke – Kjættere, Schismatikere; og man brouter af, at høre til den rettroende Kirke, man taler som var Alt prægtigt, naar der ikke var disse Kjættere og Schismatikere, hvilke da forresten, Gud veed det, endda ikke ere saa mange eller saa betydelige.

Men lad os see os for, om ikke det sande Sammenhæng er en yderst forfærdelig Opdagelse: om ikke det man forstaaer ved den sande troende Kirke, den rettroende Kirke om det ikke er et Samfund af Msker, der – ikke forskyldte noget Kjætterier eller Schisma – nei men der: lege Christendom, er den officielle Rettroenhed i vor Tid ikke det: at lege Christendom. Menigheden er ikke i Charakteer af Xstd, men skyder det over paa Præsten. Præsten er lige saa lidet i Charakteer af Xstd, men forkynder Læren objektivt.

Paa den Maade er jo den rettroende Kirke langt

farligere for Xstd. end noget Kjætterier eller Schisma.

Man leger Christendom; man bruger hele den orthodoxe christelige Terminologie – men Alt, Alt karakterløst. Ja, man duer ikke engang til at danne et Kjætterier eller et Schisma, hvortil dog altid fordres noget Karakter.

Nei, det Hele bestaaer: de christelige Sacramenter og Skikke, den christelige Terminologie – men det er Alt Decoration, Talemaade, Præsten Acteuren, Kunstneren.

Men saa er jo Xstd. Mythologie, Poesie – og Forskjellen mellem den rettroende Præst og Fritænkeren den: at Fritænkeren siger det, men den rettroende Præst siger: lad os for Gud i Himlens Skyld ikke tale derom, blot holde Ørene stive – ellers gaaer det Hele i Madskaabet.

Der er noget Frygteligt i, at paa Listen af Kjætterier og Schismaer føres det aldrig op, det som er det Farligste af Alt: at lege Christendom. Dog det forstaaer sig, det er for frygteligt til saaledes at kunne føres op med paa Listen blandt andre Kjætterier. Nei, dette Frygtelige maa have en Rubrik for sig selv. Og Spørgsmaalet er om dette ikke just er dette det nye Testamente betegner ved »Affaldet fra Xstd.«

NB29:22

#

I en af den Samling tydske Nekrologer som nu ligger i Athenæum, altsaa af Aar 1854 men nok for Aar 51. 52 seer jeg i en Nekrolog over en hertugelig sachsisk Minister v. Gersdorff følgende Vers citeret af en Digter, som jeg ikke kjender:

Wer nur die Wahrheit sieht, hat ausgelebt.

Das Leben gleicht der Bühne; dort wie hier

Muß, wenn die Täuschung weicht, der Vorhang fallen.

#

NB29:23

#

Det sande Sammenhæng.

Dersom et Msk. oprigtigt, for ramme Alvor vil det og af ganske Sjæl – hvis han da vil bede Gud, at det maatte forundes ham at finde det saligt at lide, at offres for Sandhed: ved Gud det er ham indrømmet.

Men Sagen er, der lever iblandt os, der har i umindelige Tider ikke levet et Msk., der har villet vove efter den Maalestok. Alle, Alle, Alle ville vi dog helst – naar det for Alvor kommer til Stykket – ville vi dog helst være fri.

At dette er saa, viser kun altfor tydeligt Tilstanden i Christenheden. Vi have ikke turdet vove saaledes, men derimod fra Slægt til Slægt betjent Xstd. med Surrogater og derved efter den frygteligste Maalestok nærret Forvirringen.

Mit Forslag er saa dog vel det mildeste – ak, saa svagt det er! – mit Forslag, at vi dog idet mindste faae gjort det sande Sammenhæng kjendeligt.

Hvor er det dog i Grunden væmmeligt med disse Millioner, der lege Xstd, holde Pintse – og nu skal vi da have en Biskop ordineret paa 2^{den} Pintsedag, og troe mig der vil blive declameret om »Aanden«, hvor er det væmmeligt, afskyeligt, naar det sande Sammenhæng er, at der ikke blandt os er en Eneste, der turde bede for Alvor om den Hellig-Aand.

O, frygtelige Satire: man troer, at det er ved Aandens Bistand at Xstd. har udbredt sig, saa vi nu alle ere Xstne – Gud i Himlene! det sande Sammenhæng er, at det er skeet derved, at Aanden er veget bort – og saa er Udbredelsens Phænomen let forklaret, thi Udbredelse og Aandløshed svare rigtigt til hinanden. Og det sande Sammenhæng er, at i det samme Øieblik Aanden atter kommer igjen, vil det Hele styrte sammen, eller det vil vise sig, at der ikke er en eneste Christen.

NB29:24

#

Criminal-Historien

Christendommen er ikke blot ikke til, nei, den er saaledes ikke til, at Det, vi paa hvert evige eneste Punkt advarer mod som det Afskyelige, det Ugudelige – Det, just Det er det nye Testamentes Christendom. Aha! Dette er snildt og betryggende nok, men tillige ogsaa meget criminelt. I Sandhed ere der end Tusinder som tankeløst deeltage i dette, og Mange

Mange, som bona fide gjøre det: der maa ogsaa baade have været og være nogle egentlige Gavtyve med, thi ellers kunde dette ikke være afstedkommet ei heller gaaet saaledes hen.

Sagen er ganske simpelt. Det det nye Testamente forstaaer ved Xstd. er Kjød og Blod, det naturlige Msk. saa rædsomt imod, ja ham paa Liv og Død imod, ja der er Intet, som er ham saaledes imod; og der er Intet, som det naturlige Msk. krymper sig saaledes ved som just ved Det det nye Testamente kalder Xstd. Det maa man lade Gud, da efter hans Mening det at elske Gud er at hade Verden, saa udtrykker ogsaa Xstd. i det nye Testamente dette ganske nøiagtigt, med en guddommelig Nøiagtighed.

Nu at bære sig saaledes ad, at være dog saaledes redelig (hvilket er mit Forslag) at vedgaae hvad Xstd. er – og at i den Forstand er man ikke Christen: det vil man ikke. Msket, selv det dummeste, er en meget klog Skabning, i Retning af Alt hvad der hedder Kjød og Blod; Msket har i denne Henseende et uhyre fiint Instinkt. Og dette Instinkt har lært ham: det forslaaer ikke at gjøre det paa den Maade, Du skal see, summa summarum bliver, at Du bliver Xsten, naar Du endog blot er saa redelig mod Xstd.

Saa maae vi da altsaa bedre sikkres. Dette naaes derved, naar vi Msk. opfinde Noget, som convenerer os, Noget som vi saa ved alle mulige Kunster faaer belagt med Skriftsteder – og dette kalde vi Xstd. Men for fuldkommen Sikkerheds Skyld, saa faae vi det nye Testamentes Xstd. vendt saaledes, at Det advarer vi mod som det Ugudeligste og Afskyeligste af Alt.

Dette er Tilfældet paa hvert evige eneste Punkt i den officielle Xstd. Det kan udføres paa ethvert Punkt, her blot eet, [som] berører hvad der fra en anden Side er omtalt i denne Journal i Stykket foran dette Stykke. Det at vove efter den Maalestok som det nye Testamente forstaaer ved at vove, hvis det skal være Alvor med at bede om den Hellig-Aand, det convenerer sandelig ikke os Msker. »Saa kunde vi jo tilstaae det«. Nei, det er sandeligen ikke nok, det forslaaer ikke, betrygger ikke tilstrækkeligt mod det at blive Christen. Ergo vender vi Forholdet om: det at skaane os selv, at nyde Livet er den sande Christendom at vove efter den Maalestok er – – er at friste Gud. See, nu ere vi sikre, fuldkommen sikre, skulde jeg formaste mig til at friste Gud – ih Gud bevare mig.

O, af alle Criminalhistorier frygteligste!

NB29:25

#

Stats-Kirke

a Anm Dette Udtryk er egl. det man nu forstaaer ved at være Xsten.

I den Grad er det at kalde sig Xsten^a Betingelsen for, at komme frem i Verden, at man saa vist ikke engang kunde faae Lov at erhverve sit Udkomme ved at holde Horehuus naar man ikke godtgjør at man er døbt og at man er (∴: kalder sig) Christen. Altsaa: det at erhverve Udkommet paa hiin Maade, det kan nok indrømmes, siger Staten, men kun under den Forudsætning og Antagelse og Betingelse, at Du da er Christen. Gud i Himlene!

Og forresten hvilken karakteristisk Modsætning: Staten, som indrømmer hiint Erhverv naar man da er Christen – og Christendommen som deraf at En paa slig Maade erhverver sig Udkommet, beviser, at han ikke er en Christen, selv om han saa hundrede Gange var døbt. Saaledes fordrer Staten altsaa som Betingelse at han er Christen og tillader ham saa Det, hvoraf Xstd. beviser, at han ikke er Christen.

NB29:26

#

Menneskeligt – Guddommeligt.

Et Vers af Goethe, som jeg seer citeret etsteds hos Schopenhauer, lyder saaledes:

»Und wenn der Mensch in seiner Quaal verstummt,

Gab mir ein Gott zu sagen, wie ich leide«

Dette er dog egl. ikke rigtigt. Forholdet er meget mere, at det Msklige er at udtale Lidelserne, det Guddommelige at tie. Æsthetisk er det maaskee som Goethe siger, ethisk er Forholdet det andet.

NB29:27

#

Protestantismen

Naar Protestantismen skal være Andet end et i givet Øieblik fornødent Correctiv, er den saa ikke egl. det Mskliges Opstand mod Xstdommen?

Naar Xstd. skal forkyndes som den væsentligen er i Evangelierne, forkyndes som og være: Efterfølgelse, idel Lidelse, Jammer og Hysten, skærpet ved en Dommens Baggrund, hvor der skal gøres Regnskab for hvert Ord: saa er det en frygtelig Lidelse, Angest, Skjælven og Bæven. Ganske sandt. Men hvor staaer der egl. i Evangelierne, at Gud vil have at denne jordiske Tilværelse skal være Andet?

Det derimod Msk-Naturen bestandigt sigter efter er: Ro; nil beatum nisi quietum; Ro, Ro til at kunne sysle med dette Endelige, nyde Livet her.

Er nu Protestantismen ikke egl. denne Mskets Opstand mod Xstd? Vi vil, vi maae have Ro – Ro for Xstd! Saa vender vi hele Xstd. om, og saa faae vi en fad Optimisme ud af den rædsomme Pessimisme som Xstd. er i det nye Testamente. Ro vil vi have – vær Du derfor ganske rolig, ved Hjælp af Daaben, Barnedaaben, og Naaden, et Msk. frelses ene af Naade, ja det er endog formasteligt selv at ville hjælpe det Mindste til, ved Hjælp deraf puffe vi Xstd. reent udenfor – og nu gaaer det løs paa Næringsvei, og Børne-Avlen og endelig Travlhed og Livs-Nydelse o: s: v: o: s: v:..

NB29:28

#

Hvor satirisk!

I Modsætning til Catholicismen drager Luther Evangeliet frem – og endnu i hans levende Live maa han see, at man (ganske rigtigt!) tager denne høie Aandelighed saaledes, at han nu ikke engang er istand til at skaffe Præsterne lidt at leve af. Ak, Luther; paa en Maade havde Du fortjent denne Satire; og tænk Dig nu kjere Luther flere hundrede Aar efter hvad saa denne høie Aandelighed maa føre til for Gavtyvestreger.

At Luther beklager sig over Sagens Vending, sees af flere af hans Prædikener; i dette Øieblik erindrer jeg fE den over Evangeliet paa 26de Søndag efter Trinitatis.

NB29:29

#

Heraclit: τω ουν βιω ονομα μεν βιος, εργον δε θανατος.

citeret efter A. Schopenhauer: die Welt als Wille und Vorstellung 2^{det} Bind p. 584.

#

NB29:30

#

Billede – Modbillede.

Engang, i Christendommens første Tid, var det saaledes, at det at turde kalde sig Christen var Noget, som kjøbtes med Forsagelse af Alt, og som saa saaledes holdtes i Priis, at en streng Disciplin vaagede over Sæderne, og i Maximum^a straffede med at udstødes af det christne Samfund ∴ miste Christen-Navnet, thi de Christne havde jo den Gang ingen borgerlig Magt.

a - og dette ansaaes ogsaa, vel at mærke, for en uhyre Straf -

Nu er Forholdet saaledes, at man paa ingen Maade kan blive fri for at kalde sig Xsten. En Fritænker, der saa høit og lydt som mulig erklærer Christendommen for Løgn: det hjælper ham slet ikke, han skal alligevel, siger Staten, gjælde for en Christen; her hjælper ingen kjere Moder han er sku Christen; det kan ikke føre til Noget om vi saaledes lod Folk slippe for at være Christne, det kunde jo let gribe om sig, og hvad gjør vi saa for de mange forskellige Embedsmænd og Deslige, der ere interesserede pecuniairt i, at vi Alle kalde os Christne.

NB29:31

#

Udtrykkenes Historie – Demoralisation.

Som karakteristisk for en demoraliseret Tid er blandt Andet ogsaa, at just naar den veed, at visse pathetiske Udtryk ikke mere betyde Noget, saa har den sin Lyst af at bruge dem [til] et Slags leflende Raffinement.

Saaledes fE i vor Tid det Ord Hyrde om en Biskop. Jeg har lagt Mærke til, at man just i den allerseneste Tid har begyndt at bruge det, og det vil vist især komme i Brug nu da Martensen er blevet Biskop, thi ham anseer da Publikum som en for dets Souverainitet aldeles uskadelig Mand (og ganske rigtigt, thi han er jo Publikums ærbødige Tjenere) og just derfor kalder man ham leflende »Hyrde.«

Saaledes det Udtryk om en Konge »Fader«. Først er

der en Periode, hvor dette Udtryk bruges ganske pathetisk. Saa kommer der en Periode hvor man hader det Udtryk – og derfor ikke bruger det. Naar saa Folket har seiret og er blevet Souverainen de facto, medens dog man har en Konge de nomine: saa dukker pludselig det Udtryk op igjen, det bliver endogsaa det almindelige og hvorfor? fordi nu betyder det Ingenting, ja egl. betyder [det], ved en Mystification, jeg »Folket« er Souverainen og derfor morer det mig at lege Blindebuk med Dig lege den Leeg at kalde Dig Fader.

#

NB29:32

#

Den Enkelte – Mængde, Numerus

»Den Enkelte« er Aands-Bestemmelsen af det at være Msk; Mængde, Numerus er Dyre-Bestemmelsen af det at være Msk.

Operationen er nu ganske simpel: Den Enkelte rangere[r] qua Aand i Forhold til som han, aldeles uforandret, kan udholde at der kastes Numerus (ligesom Gadedrengene kaste Snavs paa En) paa ham.

Gud-Mskets Distinction er ubetinget, ganske ubetinget i Modsætning til hele Slægtens talløse Millioner at være aldeles uforandret, uden et Bogstavs uden en Mines Forandring at være den Enkelte. – Apostelen behøver allerede Nogle, som holde med ham.

#

NB29:33

#

Den Enkelte. Numerus. Guds Souverainitet.

Ingen vil være den Enkelte, Enhver gyser tilbage for

den Anstrengelse.

Dog ikke blot derfor vil Ingen være den Enkelte, men ogsaa af Frygt for Omverdenens Misundelse og Modstand. Saasnart det blot er 10 Forenede saa er det et Abstraktum; og mod et Abstraktum retter Misundelsen sig ikke. »Tallet« gjør os alle lige. Ti forenede Navne er i Grunden at værke anonymt, og det Anonyme hidser ikke Misundelsen.

Men Gud er ogsaa en Souverain, og naar han vil udtrykke sin Souverainitet vil han netop ydmyge den msklige Souverainitet – derfor vil han kun bruge en Enkelt.

At være en saadan Enkelt er saa i een Forstand selvfølgelig den eminenteste Udmærkelse for et Msk; men da den er »Udmærkelse« i den høieste Sphære, hvor Alt er paradox, er den ogsaa kjendelig paa det Negative, det saaledes at være den Udmærkede er: at offres.

NB29:34

#

Kommer hid Alle I, som arbeide og ere besværede o:
S: V:

For at gjøre en Ende paa den løgnagtige Maade, paa hvilken Præste-Vrælet bruger dette Ord, behøver man blot som Commentar at anbringe de Ord af Xstus, hvor han afviser Den, der blot bad at han først maatte begrave sin Fader, og ligeledes de andre Yttringer af Xstus paa hiint Sted.

NB29:35

#

At leve stille og komme lykkelig igjennem Verden.

Maaskee siger Du: det er vel saa, at Verden ligger i det Onde, men mig lykkedes det dog hidtil ved at leve stille at slippe lykkelig igjennem.

Hertil maa svares: see Dig vel for, om dette lader sig gjøre. Det hjælper ikke, at Du med Munden siger, at Verden ligger i det Onde, ved at slippe godt igjennem udtrykker Dit Liv, at det dog egl. er en ganske god Verden. Nei, ligger Verden i det Onde, er det en demoraliseret Slægt Du lever i, da har Du ikke Lov at slippe godt igjennem, det vil sige, det lader sig ikke gjøre uden Du paa een eller anden Maade er Medskyldig.

Og paa den anden Side, naar Guds-Dom udgaaer over en Slægt, da sparer den Ingen, som ikke har lidt ondt i den onde Verden ∴ den behandler de Andre som Medskyldige, og deres Skyld er ikke den, at de have gjort Noget, men den, at de ikke have gjort Noget. Eller da Sodoma og Ghomorra gik under, troer Du, at Alle vare bogstaveligt Hoerkarle o: s: v:, troer Du ikke, at der var en heel Slump saadan skikkelige Msker: men Ingen blev sparet, uden Den, der havde lidt ondt. Thi at være en skikkelig Mand i en ond Verden saaledes at den onde Verden anseer en for en skikkelig Mand, er eo ipso at være paa een eller anden Maade en uskikkelig; og at skjule sig saa godt som muligt for at faae Lov til at leve godt i en ond Verden, er at være Medskyldig, er at unddrage sig det Godes Tjeneste.

NB29:36

#

Klosteret.

Saaledes fremstiller man det: det skal være af Feighed, at En flygter bort fra Verden ind i Klosteret.

Nu, maaskee er det ogsaa stundom saaledes, et saadant Msk. mistvivler om at kunne udholde den dyriske Fnisen og Grinen, den Forfølgelse og Mishandling, som maa blive Følgen af det at skulle udtrykke »Aand« blandt Dyre-Skabninger.

Imidlertid kan det dog ogsaa sees fra en anden Side: han flygter bort, fordi han ikke nænner at forstyrre de Andre, om hvem han meget godt veed, at heelt ud faaer man dem ikke, og saa bliver han dem kun en Plage. Eller, naar I skulle være oprigtige, I som dog helst ville glæde Eder ved dette Liv, nyde det, avle Børn, der ogsaa skulle nyde det – ville I ikke egl. helst være et Msk. qvit, der kun taler om Eet: at døe, at afdøe. Og var det saa ikke en Art Nænsomhed af ham, at skjule sig, da Følgen af at han blev iblandt Eder, maatte blive den, at I bleve langt skyldigere end I maaskee nogensinde havde tænkt Eder muligt, thi

Følgen blev at I for at værge Eder mod et saadant Msk, bestialsk maatte forfølge ham, og derved synke ned til og i det Bestialske. Thi naar hiin idylliske Livs-Nydelse ikke kommer i Forhold til »Aand« bliver den dog noget Skjønnere, ak, men i Forhold til Aand bliver den enten selv Aand eller – Bestialitet.

NB29:37

#

Liv – Død.

At leve er naturligt det Fornøielige, at døe Rædsel.

O, men naar Fordringen er at leve som en Afdød, ja, da er det at leve i dette Liv den rædsomste, rædsomste Qval; men saa ogsaa igjen det at døe saligt, ja usigeligt saligt, ubeskriveligt saligt da er [det] at komme i sit Element.

Og hvis saa en protestantisk Præst læste dette, saa vilde han maaskee finde det smukt, herligt, – og det blev saa benyttet som et herligt Sted i hans næste Prædiken.

Afskyelighed, Afskyelighed med disse protestantiske Præster, som i Maximum læse, hvad der har kostet Andre Døds-Kampe, og saa benytte det som smukke Steder i deres Prædikener.

NB29:38

#

Protestantismen

Naar Protestantismen skal være Andet end et (maaskee i givet Øieblik fornødent, derfor kun af Enkelt Mand under uhyre Ansvar anbragt, og mod al Efterabelse betrygget) Correctiv: er saa Protestantismen egl. ikke et Affald fra Xstd?

Den lade, gavtyveagtige Msk-Natur den vil have Ro, Ro til at nyde Liveto: s: v: derfor raaber den paa: jeg kan ikke, jeg fortvivler; hvis Naaden ikke anbringes saaledes, at den i Grunden afskaffer Xstd, saa fortvivler jeg.

Det er Gavtyvestreger, slet ikke Andet. Det [er] ligesom med Fruentimer, naar de gavtyveagtigt bruge Besvimelser for at faae deres Villie igjennem. Og hvad behøver et saadant Fruentimmer? Hun behøver en

Mand, som ganske rolig siger »aah, Sludder« – saa besvimer hun ikke.

Og saaledes behøver Protestantismen i høi Grad en haard Mand, som kan sige, naar Msket begynder paa dette Gavtyveagtige at han ellers maa fortvivle, kan sige: ja vær saa god fortvivl Du kun.

NB29:39

#

Lutter Gavtyvestreeg.

En theol. Candidat bliver Præst – hvorfor? Jo, for han skal giftes, og saa skal han have Noget at leve af.

Saa faaer han en Menighed. Neppe har han faaet den, før det bliver benyttet som Skalkeskjul, at det er for Menighedens Skyld han maa forkynde Xstd. som Trøst.

Sagen er ganske simpel, han er jo løgnagtigt kommet ind i at være Præst – saa vogter han sig vel nok for, at han aldrig faaer at forstaae, hvad Xstd. er, han risikerer jo, at denne Forstaaelse jog ham ud af Levebrødet og Carrieren.

NB29:40

#

Præke-Selvmodsigelse.

For, som det hedder, at vinde Mskene for Xstd, vil man indynde det for dem, lokke dem til det o: s: v:

Man fremstiller fE Selvfornegtelse og saa siger Præsten: det er saa saligt, o, saa saligt, vi[d]ste Du hvor saligt det er, da vilde Du hvert Øieblik ene hige der efter o: s: v:

Menigheden sidder nu [og] hører til, de Fleste vel som i Theater ell. som man hører en Declamator.

Men sæt nu der var en dog alvorligere Mand tilstede, som sagde til sig selv: saa vil jeg virkelig ogsaa begynde derpaa, og nu, idag.

Han gjør det; og hvad skeer? Det skeer, at han opdager, hvad Sandhed er, at det ingenlunde just er saadan saa saligt – men uhyre smerteligt. Og hvad

saa? Saa bliver han modbydelig mod Præstens Løgne, og taber ganske Lysten.

Nei, man skal sige hvad Sandhed er, at det er uhyre smerteligt – just det giver Mod og Udholdenhed.

»Ja, men man afskrækker« ja, man afskrækker Dem, som kun vil Slikkerie – men De komme alligevel aldrig ind i Xstd.

Dog Sandheden er: »Præsten« vil helst er bedst tjent med, at det Hele bliver ved Slikkerie, at han er bedst tjent med at gjøre sig uundværlig for Msk. ved at tillave Xstd. som Slikkerie og saa forvænne Msk. til ikke at kunne undvære »Præstens Slikkerie«.

NB29:41

#

Biskop Mynsters Alvor.

Som naar Børn lege – Forældrene eller en Foresat er tilstede for at passe paa, at det da for Guds Skyld ikke bliver Alvor: saaledes sad Mynster, med sin store Klogskab, styrende, passede nøie paa – det har været anstrengende nok for ham – at det da for Guds i Himlens Skyld ikke blev til Alvor med Xstd. Og naar han saa havde forvisset sig om, at det trindt i Landet ret var efter Ønske, saa følte han sig ret stemt og oplagt til selv at lege med, og han vidste (det var ogsaa Sandhed) med sig selv, at han var Den, der bedst forstod kunstnerisk at lege: han iførte sig Fløilet, han fremtraadte med beundringsværdig Værdighed, han skildrede med stort Talent, han var fuldendt som Taler, – han græd, han slog sig for Brystet, hans Blik var som havde det hjemme i Himlen o: s: v: o: s: v:.

NB29:42

#

Alvor.

Xstd. er den frygtelige Alvor: i dette Liv afgjøres Din Evighed.

Det som man i mange Generationer i Protestantismen, Det som Millioner kalde Xstd. er: at lege det efter, at lege dette efter at der har levet Msk, for hvem dette Liv var dem afgjørende for deres Evighed – det er deres Xstd.

Selv holde disse Millioner sig – ikke uden for Legen, som det hedder, nei, uden for Alvoren i Legen; de holde sig uden for, thi hvad dem angaaer, da er det jo afgjort, næsten før de blive født, at de ere Xstne og visse paa en evig Salighed. Ja kunde man skjære et 3 Maaneders Foster ud af den afdøde Moder, saa tænker jeg »Præsten« med Fornøielse døbte ogsaa det og erklærede det for Xsten: jo flere jo bedre, og jo tidligere jo bedre – paa begge Maader sikkres man bedst at Xstd. bliver en Narrestreg.

#

NB29:43

#

Biskop Mynster – Stephanus

I den Prædiken over Stephanus som findes i Mynsters Prædikener fra hans Bispetid, stiller han Sagen saaledes: lader os i denne Time stræbe at sige Stephanus det efter: jeg seer Himmelen aaben.

At sige ham det efter! Ja, Resten ligner virkelig heller ikke i fjerneste Maade det Stephaniske: En Mand i Fløiel, lønnet med alt Jordisk, raffineret i at nyde det – og en Martyr. Men den Fløiels Mand siger ham det efter.

Er dette ikke Theatralsk, og forholder en saadan Tale sig ikke ligefrem til – Theater-Critik.

#

NB29:44

#

Repræsentation – Association

Engang var det saaledes med det at være Msk: Slægten anstregede Alt for at tilveiebringe og for at bære enkelte eminente Individuer. I disse anskuede saa de Øvrige sig. Men ved Hjælp af disse eminente

Individer (med hvilke jo dog Alle vare i Slægt) hævdedes Forestillingen om det uendelige Ophøiede at være Msk, at det virkelig var at være i Slægtskab med Gud.

Saa seirede efterhaanden det Lave i Slægten, Misundelsen kom op, kom oven paa. Nu forandrede Alt. Ved Hjælp af den Magt som det Numeriske er vilde man nu først og fremmest have Alt Eminent bort, og ved Hjælp af det Numeriske (at man er nogle Stykker, en Slump, et Partie o: s: v:) vilde man tiltvinge sig at være mere.

Det lykkedes. Men som altid naar Det lykkes, over hvilket der er Forbandelse, naar man seer nærmere til lykkedes det paa den Maade at hele Slægten blev degraderet. Af al Magt arbeides der for ved Hjælp af det Numeriske at avancere – totalt bevirkes derved at hele Slægten degraderes. Og det er den. Som det nu er at være Msk, er det Nonsens, Latterligt (næsten lige saa latterligt som hvis en Ko eller en Hest vilde falde paa Sligt) at tale om Udødelighed, Evighed, at være i Slægt med Gud.

#

NB29:45

#

Natur-Videnskaberne.

N-Videnskabernes uhyre Opsving i vore Tider beviser at Slægten har fortvivlet om at være Aand, det er Adspredelse.

Analogier i Individets Liv ere let at paavise.

NB29:46

#

Det Ubetingedes Nat.

Msk. har naturligt en Gru for at gaae i Mørke – hvad Under at han da, naturligt, gruer for det Ubetingede, for at indlade sig med det Ubetingede om hvilket det gjælder, at ingen Nat og »intet Mørke er halv saa sort« som dette Mørke og denne Nat, hvor alle relative Formaal (de almdl. Milepæle og Veimærker) hvor alle

Hensyn (Lygterne, hvormed vi hjælpe os ellers) hvor selv de ømmeste og inderligste Følelser af Hengivenhed – ere slukkede thi ellers er det ikke ubetinget det Ubetingede.

NB29:47

#

Christendommen forener ikke Mskene, nei, den adskiller dem, – for at forene hver Enkelt med Gud. Og naar saa En er blevet saaledes, at han kan tilhøre Gud, saa er han afdød fra Det, som forener Mskene.

NB29:48

#

Det Officielle.

Intet, Intet, Intet, ingen Vildfarelse, ingen Forbrydelse er Gud saa ubetinget imod som Alt, hvad der er det Officielle; og hvorfor? fordi det Officielle er det Upersonlige, og derfor den dybeste Fornærmelse at byde en Personlighed.

Tag en svag Analogie: en Kvinde vil finde sig i den Elskendes Feil, hans Svagheder, i hvor klodderagtigt han end udtrykker sin Følelse – naar det blot er personligt, primitivt. Men Eet oprører hende i dybeste Grund, Eet føler hun som den dybeste Fornærmelse, Eet tilgiver hun aldrig – og udførtes det end med nok saa stor Virtuositet og Routine – det er naar hun mærker, at hun officielt skal elskes, at det er det Officielle. Maaskee kan en Virtuøs narre hende, saa hun ikke opdager det, men – og det var jo kun et Billede; og Gud narrer dog vel ingen Virtuøs eller Routinier – opdager hun det, hun tilgiver det aldrig.

NB29:49

#

Surrogat; Besynderlige Surrogater

I vor Tid er Alt Surrogat; man hjælper sig med Surrogat – og med høist besynderlige Surrogater:

... at forlange Sandhed, det var for meget, man maa ikke spænde Buen for høit, saa hjælper man sig med: officiel Løgn, som jo dog ogsaa er en Slags Sandhed. At fordre Dyd, det vilde være for meget, lad os ikke være ubillige, som dog fører til Intet; saa hjælper man sig med: nitid Nederdrægtighed, hvilket jo ogsaa er en Slags Dyd. Uegennyttighed vilde man forgjeves

fordre, – saa hjælper man sig med vel skjult, hykkelsk Egennytte – ogsaa et Slags Uegennyttighed, det ligner den jo ganske.

Forunderlige Surrogater, selv den groveste Løgn, den meest himmelraabende Forbrydelse, den aabenlyseste Egennyttighed er mindre lastværdig end Dette.

NB29:50

#

Samfundet antager ikke blot, som jeg seer Chineserne gjøre, 5 Cardinal-Dyder (Høflighed er den 5te) nei, Samfundet antager, etablerer kun een: Høflighed.

NB29:51

#

Menneske-Ædere.

Vi leve jo rigtignok i civiliserede Stater, og mener at staae uendelig høit over Canibaler – dog er det let at see, at vi forskyldte et Msk-Æderie rædsommere og mere oprørende end noget Canibalernes.

»Præsten« (den protestantiske Præst) Professoren de ere Msk-Ædere, ja her er Ordet, de ere: Msk-Ædere.

Og de ere det afskyeligere og rædsommere end Canibalerne.

At de ere Msk-Ædere sees let: de leve af, at Andre ere blevne ihjelslagne, forfulgte, mishandlede for Sandheden.

Og det er rædsommere end Canibalernes. Thi det Onde er altid rædsommere i Forhold til hvor længe det varer. Canibalen slaaer et Msk. ihjel og æder ham – saa er det skeet. Dette er et kortere Øieblik; og naar det saa er skeet, er der, indtil det næste Gang skeer, som et Haab om at Canibalen kunde blive et andet Msk, forbedre sig. Men Præsten, Professoren indretter sig een Gang for alle (koldt og roligt Overlæg) paa at skulle leve af hine Herliges Lidelser; han gifter sig saa derpaa, avler Børn, idyllisk indrettet, rigtigt nydende Livet – og han lever af Hines Qvaler; han regner saa paa at avancere i Indtægter – i den Grad er han med oprørende Rolighed indrettet paa at leve canibalisk: saa afskyelig var ingen Canibal. Forgjeves raabe[r] hine Herliges Stemme til os: følger mig efter, følger mig efter. Dette holder Præsten og Professoren nede, at vi ikke faae det at høre. Og saaledes lever han hen, efter at have bemægtiget sig sit Bytte: de Herlige, hvis Lidelser han lever af.

Og ikke blot dette. Men Canibalen gjør dog ikke Fordring paa, at være Dens bedste og sande Ven, hvem han ihjelslaaer og æder. Men Præsten, Professoren nyder tillige den Ære og Anseelse af at være de Herliges sande Ven og Tilhænger.

I Sandhed, som der staaer i det nye Testamente: at Skjøgger og Toldere før Eder (I Pharisæer) skulde indgaae i Himmeriges Rige, saa troer jeg ogsaa: at Canibalerne skulde indgaae i Guds Rige før Præster og Professorer!

NB29:52

#

Det Officielle.

Intet, Intet, Intet, ikke den meest fortvivlede Fritænker og ikke en vældig Religions-Forfølger, Intet er Xstd saa farlig som en: officiel Præst og Professor.

Det nye Testamente (og dette er jo Xstd.) hviler i, at der er Strid, paa Liv og Død, mellem Gud og Msk. En officiel Præst og Professor udtrykker, at Msket har franarret Gud Xstd.

Alt hvad der angriber Xstd saaledes, at det lader Xstd. være hvad den er, kan ikke være farligt. Kun det er farligt, som hykkelsk forfalsker Xstdommen.

#

NB29:53

#

Hemmeligheden.

Xstd. er Forsagelse af denne Verden – lad Staten lønne, gagere om det saa var 100,000 Mand for at angribe Xstd.: [det] er ikke farligt.

Men lad den lønne, gagere 10 – for at forkynde Xstd.: det er farligt. Her kommer Hemmeligheden: man faaer paa den Maade under Navn af Xstd. just Det, som Xstd. ikke er. Det Farlige er: at man faaer det under Navn af Xstd.

Enhver saadan Forkynder har en Hemmelighed, en forbistret Hemmelighed: han kan jo dog – for Satan ikke ligefrem sige hvad Xstd. er, thi saa anklager han jo sig selv samt sin Medskyldige: Staten. Saa maa det skjules – og det bliver saa Xstd.

Der er Eet, som Xstus ubetinget maatte frabede sig: Pengehjælp. Men Satan veed, at kun paa een Maade er Xstd. tilintetgjørlig: ved Penge-Hjælp. Og desto farligere bliver det kun jo høitideligere og fornemmere Dette bliver: at det da naturligviis ikke er Pengene man bryder sig om – hvilket betyder at man hykkelsk endog vil have mere end Pengene nemlig foruden Pengene den Anseelse og Værdighed, at man ikke bryder sig om dem – Noget der vistnok ellers ikke forekommer i nogen[som]helst Praxis uden paa det christelige Gebeet.

NB29:54

#

Sandheds-Vidnet og Løgnerne.

.... Og naar saa et Sandheds-Vidne udaander i Marter-Døden: saa ile disse Løgnere til snarest muligt, der skulle leve af at – fremstille hans Lidelser. Ja, saa bagvendt er det, de ikke blot forstaae, hvad sandt er, at det for Virkningens og Profitens Skyld er det bedste at komme først, men de vel endog indbilde sig, at dette, at de vare de Første til at fremstille ham skal komme dem til Gode engang i Evighedens Regnskab, hvor Spørgsmaalet bliver om Efterfølgelse. De Daarer, jo nærmere de have ligget ham, desto større er kun deres Skyld, at de ikke fulgte ham efter men levede af at fremstille ham.

[a] Det er en Art Overtro ligesom naar Menigmand paa Retterstedet opsamler Blodet af den Henrettede og bruger det som Lægemiddel

NB29:55

#

... Forgjeves raaber Xstus (den Fornedrede, den Fattige, Forfulgte, den Korsfæstede) til Mskene: følg mig efter; forgjeves raabe Apostlene det, forgjeves Martyrerne – – mellem Verdens Frelser og Mskene mellem Apostlene og Mskene o: s: v: trænger sig en Classe Msker ind, som med Familie leve af – at fremstille hines Lidelser altsaa forhindrende Efterfølgelsen. Dem er det altsaa af yderste Vigtighed, at dette slet ikke høres om Efterfølgelsen.

Sandeligen, opæde disse Nedrige end ikke Enker og Faderløse, saa opæde de dog – lige saa afskyeligt – Martyre[r]ne, de æde dem.

NB29:56

#

Præst i Statskirke

Men, siger Du maaskee, jeg forkynder sand Xstd, og altsaa vedkommer det ikke mig, hvor forraadnet forresten Statskirken er.

Nei holdt. En Statskirke er overhovedet kun blevet mulig ved den løgnagtige Maade paa hvilken man har fremkoglet det Skin at Alle ere Christne. Dette har Du nu ikke Lov til at benytte Dig af, til at opnaae den jordiske Tryghed og Sikkerhed som et Embede i Statskirke er.

NB29:57

#

Protestantisk Opfindelse.

Præsten kommer dog saa let i Forlegenhed med det, at der i Samtidighed slet Ingen saadanne Xstne ere, som man kunne vise paa som Forbilleder; det kan let blive mistænkeligt.

Katholicismen har dog altid Nogle som ere Christne i Charakter.

Da opfandt de protestantiske Præster dette: at der trindt om i Landet lever sande Xstne, som i al Stilhed ere rette sande Xstne – ja, am Ende, i skjult Inderlighed ere vi alle sande Christne, alle Forbilleder. Charmant! Dersom det nye Testamente skal afgjøre, hvad der forstaaes ved at være sand Xsten, vil det i al – gemütlig, nydende – Stilhed at være sand Xsten, være lige saa umuligt som at fyre en Kanon af i al Stilhed.

NB29:58

#

En Vanskelighed med det nye Testamente, at det i een Forstand er som ubrugbart i det virkelige Liv.

I det nye Testamente ere alle Proportioner store; deraf følger ogsaa at Vildfarelsens Fordærvelsesens o: s: v: Proportioner ere store, lagte idealt an.

Men heraf er Ulykken, at just den størst, størst, størst

udbredte den til enhver Tid meest triumpherende Vildfarelse og Misforstaaelse finder man næsten ikke advaret imod i det nye Testamente; det er som var det nye Testamente saa idealt, at det ikke engang har kunnet tænke eller villet tænke sig, at Msk. kunde synke saa dybt, blive noget saa Jammerligt.

Det nye Testamente ivrer mod Vranglære, mod Hyklarie mod Gjernings-Hovmod o: s: v: - - men mod den Rettroenhed som er Vrøvl, Middelmaadighed, Piæ, Piank, at lege Xstd., at leve i Talemaader o: s: v: findes der egl. ikke Skriftsteder i det nye Testamente; det er næsten som havde det nye Testamente fundet det under sin Værdighed at tænke paa Sligt.

Ak, men det er dog just de Millioner og Billioners og de officielle Præsters sande Xstd. og Rettroenhed. Og saa benytter man sig af at det nye Testamente ikke taler om Sligt til at gjøre sig til den sande Kirke.

Det nye Testamente indeholder det guddommelig Sande. Saa høit som dette er over alle Vildfarelser Extravaganser o: s: v:: saa dybt ligger Middelmaadigheden, Piættet, Barnagtigheden, Vrøvlet under enhver Eensidighed. Men da Vrøvlet dog har den Egenskab ikke at være eensidig, saa benytter det sig deraf til at udgive sig for det sande Gudd., der staaer høit over alle Eensidigheder.

Paa den Maade gaaer Historien hen - Millioner, Millioner Christne. Det er dog en underlig Bog det nye Testamente, den faaer dog altid Ret, selv om det Modsatte synes. Naar man betragter »Christenheden« disse Millioner Xstne - og da læser i det nye Testamente: Veien er trang, kun Faae finde [den]; I skulle hades af Alle; den, som ihjelslaaer Eder skal mene at vise Gud en Dyrkelse o: s: v:: saa synes det virkelig som om det nye Testamente havde faaet Uret var blevet gjort usandt. O, min Ven, vær Du rolig, det har kun altfor meget Ret. Der vil gjennem Tidernes Løb blandt disse Millioner have levet en Enkelt, nogle Enkelte - Veien var trang, de bleve hadede af Alle, at ihjelslaae dem blev anset for en christelig Gudsdyrkelse - - ja disse Enkelte det var de Christne - cfr det nye Testamente.

NB29:59

#

O, Luther

Luther; Du har dog et uhyre Ansvar, thi naar jeg seer nærmere til, seer jeg tydeligere og tydeligere, at Du styrtede Paven - og satte »Publikum« paa Thronen.

Du altererede det nye Testaments Begreb om »Martyriet«, lærte Mskene at seire ved det Numeriske.

NB29:60

#

»Vogter Eder for Dem, som gaae i lange Klæder«

Thi saasnart Læreren faaer lange Klæder, saa har vi eo ipso paa een eller anden Maade: officiel Xstd – og denne er altid fordævelig.

#

NB29:61

#

Vor Afstand fra det nye Testamentes Christendom

I det n: T. er Forholdet: Gud-Msket, et enkelt Msk. forholder sig ganske simpelt og ligefrem uden nogen fjernende Mellembestemmelse til hvert et eneste enkelt Msk. af disse utallige Millioner, saa ogsaa han kunde, hvis Gud vilde det – og han selv, blive Apostel, Discipel.

Nu er Forholdet dette: mellem Xstus og den Enkelte anbringes først et uhyre Abstraktum Staten, eller Slægten. Denne Stat (der kun uegentlig kan kaldes christelig – thi saa maatte den jo omvendt være dannet af Individet, som først forholdt sig til Xstus) paatager sig at lønne, efter Statens Størrelse, 1000 eller 10,000 Præster, som – objektivt forkynde Xsti Lære. Objektivt! atter en uhyre Distance fra at Individet forholder sig til Christus.

»Præsten« præker saa objektiv. Og da han har fuldt op at bestille med at præke – hvor i al Verden skulde han saa faae Tid til at gjøre Noget af hvad han siger.

Menigheden fritager sig ved at sige: at man af den ikke kan fordre den Art Religieusitet, som kun kan fordres af Præsten.

Men saa er jo Xstd. Mythologie, Poesie – det er ikke Fritænkeren, der siger det, nei det er den rettroende Kirke selv der udtrykker det – naar Du seer nærmere til.

NB29:62

#

Docendo discimus.

Fortræffeligt siger Schopenhauer at dette dog ikke ubetinget er sandt, at der gives mange Docenter, som ved den idelige Doceren ex cathedra forhindres i selv at lære Noget.

NB29:63

#

Er Moralen ikke ligesom Astrologie, Alchymie en Videnskab, som befatter sig med Noget, der ikke er til?

Schopenhauer ivrer mod at behandle Moralen som Kant gjorde det: at foredrage dette ideale Du skal, de ideale Dyder og Pligter uden Hensyn til om Nogen gjør det.

Nei, siger S., Moralen har som enhver anden Videnskab, at holde sig til det virkelige Liv at fremstille det virkelige Liv. Men – siger han saa – saa kunde man indvende, om saa Moralen ikke blev en Videnskab a la Astrologie, Alchymie, en Videnskab, som befatter sig med Noget der ikke er til.

S. synes ikke selv ret at mærke, hvor uendelig vittig han her er; thi [han] opkaster denne Indvending alvorligt afviser den alvorligt – og skriver saa sin Moral.

NB29:64

Fremgang i Aarene.

Der gives Msker, for hvem Livets Udvikling synes at betyde, eller hvis Udvikling i Livet betyder, at de blive dummere og dummere.

Man kjender dem fra tidligere Ungdom, fra Barndom –

Ingen anede (saaledes pleier man ellers at tale om det Udmærkede) Ingen anede, hvo kunde falde paa, at der i det Barn, som var ganske liigt andre, boede et saadant Fond af Dumhed, som man nu seer i Aarenes Løb udfolde sig rigere og rigere.

NB29:65

#

MSK-Slægten.

Det gaaer med Slægten som med Individet; jo ældre den bliver jo mere kommer det til Syne hvilken Fordærvethed, der boer i den - Ungdommen skjuler over Meget og formilder meget.

Den Maade paa hvilken det Udmærkede, det Sandere nu forfølges er derfor ogsaa langt nederdrægtigere end tidligere.

I den Tid, da man slog det Udmærkede ihjel - fordi man ikke forstod det: hvilken tilgivelig Skyld sammenlignet med som Forholdene nu oftest ere.

Nu er det som oftest den pure, klart bevidste Misundelse. De veed meget godt, at Den og Den er det Udmærkede; de forstaae, at Navnkundigheden venter ham - og det er den de ere misundelige paa. De rase i Misundelse, at dem venter intet udødeligt Navn - saa gjøre de dem en Glæde af at mishandle ham - -

- - o, I, Daarer, just derved er det han bliver udødelig; hver Mishandling lægger Aar til hans Navnkundighed. Misunde I ham hans Udødelighed, saa hædrer og ærer ham, forkiæler ham ved gode Dage: og han bliver ikke udødelig.

NB29:66

#

Min Gud, min Gud hvi haver Du forladt mig.

Maaskee er det dog ikke saa (som der staaer i »Til Selvprøvelse« og hvor jeg vel altfor rask har gjort det

til Theorie) at enhver Martyr vil svagt opleve det Lignende.

Sagen er Forskjellen mellem Gud-Msk. og Sandheds-Vidnet er den, at Gud-Msk. ubetinget frivilligt overtog at lide – derfra denne sidste, frygteligste Lidelse.

Sandheds-Vidne ligger en heel Qvalitet lavere; om han er villig, saa maa Gud dog paa mange Maader tvinge ham – saa forskaanes han maaskee ogsaa for denne Lidelse.

NB29:67

#

Luc: 14. Slutningen.

Slutningen af dette Capitel har altid gjort et underligt Indtryk paa mig, som fraraadede Xstus En at blive hans Discipel, anpriste ham at bruge sin Klogskab.

Men dette er ikke Meningen. Meningen er: vil Du ikke forsage Alt, kan Du ikke være min Discipel – thi Verdens Modstand vil blive Dig saa stor, at Du derfor gjør bedst i itide at underhandle med den »der kommer mod Dig med 20,000«. Verden vil rive Dig Taarnet om, eller lee af Dig at Du begyndte.

Altsaa det er ikke Christus, der støder fra, nei Christus forudsiger blot, hvad Følgen vil blive, hvis han ikke forsager Alt og dog vil være en Christi Discipel.

NB29:68

#

Vi komme Alle med.

Nogle ere mærkelige Mænd – deres Portrait udkommer: Andre blive mærkelige derved – at deres Portrait udkommer.

Der seer Du selv, Du vantro Thomas, vi ere i Grunden alle lige mærkelige.

NB29:69

#

Dobbelt Nivellering. eller en Nivellering, som krydser sig selv.

Ved Hjælp af Daguereotypen vil det let naaes, at
Enhver bliver portraiteret – tidligere kun for de
Udmærkede; og paa samme Tid arbeides af al Magt
paa at vi alle see eens ud – – saa der kun behøvedes
eet eneste Portrait.

#

NB29:70

#

Tidsalderens Fordærvethed.

Det er i Grunden ikke Andet end Affectation og
Skinhellighed, naar man i vor Tid siger: naar blot ikke
min Charakter bliver angrebet, saa frygter jeg intet
Angreb, eller bryder mig stort derom.

Sagen er ganske simpel et Angreb paa Charakteren
(naar dette da ikke skal betyde en Sigtelse som kunde
blive criminel og saaledes skade Ens gode Navn og
Rygte at man forhindredes i sin timelige Bedrift og i at
nyde Livet) fE at der siges om En, at man skifter
Mening, er uden Charakter, benytter sin Stilling til at
gjøre sig Fordeel o: s: v: – dette betyder aldeles Intet;
thi vi ere Alle saaledes. Slige Angreb betyde i vor Tid
ikke mere end det i en Straffe-Colonie vilde betyde, at
En sagde til en Anden: Du er jo en straffet Person.

Tidens Fordærvethed er just, at slige Angreb ikke
mere betyde Noget, at Slægten fortvivlet har sluppet
alt Høiere.

Dernæst er det Tidens Fordærvethed denne hykkelske
Affectation som lagde man virkelig Vægt paa disse
Angreb.

Nei, Tiden er saa demoraliseret og jammerlig, at,
ganske rigtigt, det eneste Angreb der er frygtet,
virkelig frygtet: er Grinet – kun, at man her omvendt,
just fordi man frygter, siger: det er Ingenting.

O, jeg har dog seet rigtigt og valgt rigtigt, da jeg
signaliserede Grinet som den egentlige Opløsning i
Danmark og frivilligt valgte (som høiere Politie) at
udsætte mig derfor.

#

NB29:71

#

Genie - Talent.

Talentet rangerer i Forhold til som det vækker Sensation; Geniet i Forhold til som det vækker Modstand (religieus Charakter i Forhold til som han vækker Forargelse). Talentet passer strax og ligefrem ind; Geniet passer ikke ind i det Givne. Talentet varmer det Givne op (som man siger i Kogekunsten) og giver det Udseende; Geniet bringer det Nye.

Men som vor Tid i alle Henseender har opfundet lumpne Surrogater, saa ogsaa det: at lade Talenter gjælde for Genier, saa de fritagne for Geniernes Lidelser ny[d]e Talenternes ligefremme Forhold til Samtid - og tillige honoreres som Genie.

Dette hænger atter sammen med Mskslægtens Selvforgudelse og Samtidighedens uhyre Magt; thi man [vil] ikke mere finde sig i den Formel: Een, som bringer det Nye. Derfor vil man egl. afskaffe Genierne, forgude Genus og lade Talenterne avancere op.

NB29:72

#

Vrøvlet.

Vrøvlet skulde man synes man da snart kunde blive færdig med »det er jo ikke Andet end Vrøvl«.

Sandt nok, men Vrøvlet forstaaer at mystificere: det forklæder sig i Skikkelse af 100,000, af Millioner forskellige Skikkelser - og er dog det samme Vrøvl.

Du staaer og har talt med et Msk. Det var en Mand af Middelhøide, blond, i bruun Frakke - det var et Vrøvlehoved; men Du er ikke langt fra at haabe at have faaet Bugt med ham. I samme Øieblik han gaaer, kommer der en Anden: en høi, svær Mand, sortsmudsig, i blaa Livkjole - det er dog vel ikke det samme Msk? Vistnok ikke; ak, men det er det samme Vrøvl.

Og saaledes i det Uendelige. Intet Dyr er saa frugtbart som Vrøv!; kun at Vrøvlet kaster 100,000, Millioner Unger – som alle see forskjelligt ud, men dog ere det samme Vrøv!.

I en given Tid lever der i et Land saa og saa mange Millioner – væsentligen sige de alle Eet og det Samme. Det der skuffer er at de sandseligt see forskjellige ud.

Og saa er tillige igjen ved Vrøvlet den Fare at det jo sandselig er Magt.

* *

»Vrøvlet« er en Illusion. Kun hvad der forholder sig til Idee og primitivt lever, lever. Alt det Øvrige er et optisk Bedrag. Ved Døden er det aldeles forsvundet, ligesom naar Comedien er forbi.

Det er denne prisede Tilforladelighed: at blive salig ligesom – alle de Andre.

#

NB29:73

Et Billede paa Troen.

Da i vore Tider de bibelske Historier kun er saa lidt bekjendte, og Hentydninger dertil saa lidt forstaaede: saa kan jeg gjerne tage et Billede fra en ganske anden Verden, som er mere kjendt: Theateret.

I »den hvide Dame«, der er en ung Second-Lieutenant, som, hvad han udtrykkelig selv siger, ikke eier 4 ß og som dog paa Auctionen vover at byde 40,000 Daler for et Gods – og – da Conditionerne blive ham forelæste, at hvis han ikke kan betale, vil han strax blive sat i Arrest – derpaa byder 70,000.

Det er jo Galskab! Ganske rigtigt. Hemmeligheden stikker i, at der, hvad de Andre ikke see, bag ved ham staaer et usynligt Væsen, som blot tilhvidsker ham: byd til, byd til.

Der har Du et Exempel paa det at troe.

Saa er der kun een Forskjel, at her dog det Hele blot beroer paa, at troe, at dette Væsen nok vil skaffe Pengene. Hvor det egl. derimod gaaer løs paa Troen, der vil det betyde, at vove saaledes at byde, og det uagtet Følgen maa blive at man bliver arresteret.

I Jødedommen der slap den Troende dog i det afgjørende Øieblik, det var blot Prøvelse. I Christendommen gjælder det om at gaae i Lidelsen.

NB29:74

#

De smaae Børn.

Man lægge dog vel mærke til, at det ikke er Christus der henvender sig til de smaae Børn, eller byder, at man skal bringe dem til ham. Nei, men da Disciplene ville støde dem bort og Mødrene - saa siger han: lader Dem komme til mig.

Christus negter ikke, at Disciplene have Ret i, at Xstd. virkelig ikke er for spæde Børn - men han giver tillige Disciplene en Admonition om selv at blive som Børn.

NB29:75

#

De Flestes Christendom

bestaaer omtrent af disse to Sætninger, der ret egl. kunne kaldes Xstd^s tvivlsomste Yderpunkter^a: først den Sætning om de spæde Børn, at man bliver Xsten som spæd Barn, at saadanne høre Guds Rige til; for det Andet Røveren paa Korset.

a det er som Præsten siger det Faste man maa have at holde sig til i Liv og Død.

Man lever Livet hen i Kraft af det Første - i Døden regner man paa Røverens Forbillede at trøste sig ved.

Dette er deres hele Xstd; og ret betegnende, det er en Blanding af: Barnagtighed og Forbrydelse.

NB29:76

#

Mit offentlige Livs Collision.

Den Collision, som er mit offentlige Livs, opleves vistnok saare sjeldent; og forstaaet af Samtidige tør jeg da ikke vente [at blive] dertil er mit Liv lagt meget for høit an. Ja, meget for høit. Dette erindrer mig om afdøde Biskop M. Det er dog afskyeligt, han stadsede et heelt Liv igjennem som den dybe christelige Alvor – og den Indvending han oprigtigt har gjort mig, var, at Mit var for høit – og derpaa deeltog han endog selv i Lurvethedens Lumpenhed mod mig.

Min Collision er denne. I et lille Land, i smaae Forhold lever et Msk, udrustet med overordentlige Evner, begunstiget ved Uafhængighed, med sjelden Gave til at vinde de enkelte Msk. for sig.

Saa begynder han at arbejde. Hans første Præstation er i Grunden nok, Alt er vundet, Alt aabner sig for ham eller maa bøie sig for ham.

Men nu fremkommer Collisionen saaledes: dette Msk. er baade for tungsindig og for religieus til at ville gjøre Lykke i denne [Verden.] Fremdeles elsker han Idealerne og de sande Herlige, som have levet, for høit til at ville tillade en Kjøbstads-Forgudelse.

Saa støder han, bestandig efter den roligste og meest indviede Overveielse, fra, og nu bliver Kjøbstaden mere og mere rasende over – hans Stolthed, Hovmod
o: s: v:

De Færre, som dog have Forudsætninger til at kunne see det Ædle i hans Adfærd, ere misundelige paa ham, og benytte sig derfor af at han saaledes skaber sig selv Vanskelighederne, at han hidser Middelmaadigheden mod sig, Middelmaadigheden der naturligviis kun kan forstaae det enten som Galskab eller som Hovmod, at En – ikke værger sig mod Nedsættelse, men værger sig mod jublende Ophøielse, Noget som dog for Satan Enhver maa være kisteglad ved.

Dette er Collisionen. Mynsters mangeaarige lurvede, lumpne Xstds-Forkyndelse, der har sat Forgyltning paa Middelmaadigheden, har naturligviis bidraget til, at der i Danmark er vel ikke eet eneste Msk, som jo er i Middelmaadighedens Vold.

Dette er Collisionen. Min Løn i denne Verden er Lidelsen. I en anden Verden venter jeg den Løn, at naar jeg engang skal see de Herlige, at disse da ville indrømme mig, at jeg har været redelig mod dem, at jeg ikke har benyttet mig af Kjøbstaden til at tillyve mig hvad der tilhører dem.

Saaledes mener jeg, at jeg maaskee ikke vil komme til at ligge, som Biskop M. ønsker det, i min Grav som en

a Anm Og at en Efterverden vil give sig Skin af at forstaae mig, er naturligviis Galimathias, thi i Samtidighed vilde denne Eftertid handle ligesom Samtiden.

b Anm Dette vil sige, jeg venter ikke at Samtiden skal forstaae, i hvilken Grad jeg har været ærlig og redelig mod de Herlige – thi forresten er

ærlig Mand – thi denne Anerkjendelse af Samtiden venter jeg ikke^b. Men jeg venter, at det vil blive Dommen over mig blandt hine Herlige.

Sigtelse for Uærlighed ikke just hvad jeg har været Gjenstand for qua Forfatter.

Og siden jeg er kommet til at tænke paa dette Ønske af Biskop M., saa lad mig tilføie en Bemærkning desangaaende. Hans »Erindringer« ender omtrent med dette Ønske. Det ligner ham. Han var dog i en vis Forstand en Bedrager i det Store. Saaledes er denne sidste Uforskammethed ogsaa i sin Orden. Mig synes, at naar man efter den Maalestok som han har besviget de Herlige ved falsk at nyde et heelt Liv igjennem Anseelse som var han en af de Herlige – mig synes, at saa burde man ikke være saa ubeskedent at ønske at ligge som en ærlig Mand i sin Grav, men være taknemlig at det holdt, saa længe man levede.

NB29:77

#

Christendommen er for den nuværende Rettroenhed, den protestantiske, Mythologie, Poesie.

Lad os et Øieblik indrømme, at i en vis Forstand er Christd. objektivt til, skjøndt dette dog ikke er sandt, thi selv dens objektive Tilværen er langtfra ikke nøiagtigt Xstd.

Altsaa objektivt er den til. Hvad der derimod ikke er til er den Art Lidenskab, der er den formelle Betingelse for at kunne modtage Xstdommens Indhold, ubetinget Lidenskab, det Ubetingedes Lidenskab.

Den Art Lidenskab forekommer ganske bogstaveligt ikke mere i Verden. Ja, det er saa længe siden, at den har været til, at selv Roman-Forfattere og Digtere i vor Tid ikke vove – af Frygt for at blive ansete for Gale, Løgnere, eller Latterlige – at fremstille en Lidenskab, der ligger saa høit.

Men naar den formelle Betingelse for at kunne modtage Xstd^s Indhold, saa er jo Xstdommens, om man saa vil, objektive Væren-til, den er en Væren-til som dog i en anden Forstand ikke er Væren-til ∴ Xstd. er Mythologie, Poesie, det er den for den saakaldte Rettroenhed.

* *

Og hvor vanskeligt det vil blive at faae Xstd. igjen tilbage, det kan jeg see blot af min Smule Stræbens Erfaring.

Det er nemlig ikke vanskeligt at opdage, at jeg har et Fortrin i Forhold til den givne Jammerlighed, hvad saa, saa vil man, det vil sige, de Færre, som dog have Dygtighed til at see dette, man vil saa, istedetfor at hjælpe mig til at trænge videre frem, rive et Noget af Mit og indrette sig derpaa, saa man endog bliver en Modstand mod mig. Fremdeles, i privat Samtale er der saa Mangen, der med stor Interesse vil høre mig udvikle at Xstd. slet ikke er til - og hvis han mener at dette kunde bruges som en Ingredients i hvad han agter at sige næste Gang paa Prædikestolen eller paa General-Forsamling: saa er han villig nok dertil. Men det falder ham aldrig aldrig aldrig end i fjerneste Maade ind, at han skulde have noget Offer at bringe.

O, som i en forvirret, slappet Tid vel en Befalingsmand fortvivlet kan sige: det bliver ikke til Noget førend vi faae Livsstraffene for Alvor igjen - o, saaledes maatte vel en religieus Befalingsmand i vor Tid sige: det bliver ikke til Noget førend vi for Alvor faae Helvedsstraffene igjen. Ak, men jeg skjælver, naar jeg tænker paa i hvilke Qvaler det Msk. maa blive martret og hærdet - der igjen skal anbringe dem. Krig forslaaer ikke mere paa Mskene, Landeplager heller ikke, mod Alt Sligt ere de aandløst væbnede ved deres Aandløshed.

NB29:78

#

Luther.

Men er det dog egl. ikke en Misforstaaelse af Luther, at han meente, at Satan var saa forskrækkeligt efter ham. Mig synes, at Satan snarere maa have været godt fornøiet med Luther, at han har afstedkommet en Forvirring, som ikke er saa let at faae istand, fordi der skal en ædel og redelig Mand til at bringe den i Gang, og de ædle og redelige Msker ere som bekjendt sjeldne.

#

Det sande Sammenhæng.

Xstd. er i det nye Testamente, blot msklig talt den største af alle Rædsler; ingen Rædsel hverken i Jødedom eller Hedenskab er som den – det er ogsaa det samtidige Hedenskabs og Jødedoms Dom.

Med Farten fra Stifteren og Apostlene, i Kraft af dette Tryk gaaer det en liden Tid – men snart begynder den Historie, som egl. er Christenhedens Historie, Historien om paa en underfundig Maade at afkaste Xstd., vel at mærke: revoltere, ih Gud bevares det tør man ikke, nei, men hykkelsk at alterere den, at fremkogle et Skin som var det Christendom man havde, uagtet det er lige det Modsatte. Alle Løgne og alle Criminalhistorier i Hedenskab og Jødedom er som Børneværk mod denne Christenhedens Løgne-Historie.

Christendom er den Religion hvor det at høre til den Religion er at være Præst (altsaa ingen Lægmand): det at være Christen er at være Præst.

Videre Xstd. er den Religion hvor det at være Præst tillige er at være selv Offer. (altsaa ikke en Præst, der frembærer Offer – end sige lever af Offer).

Og da, som sagt, det at være Christen er at være Præst, saa er altsaa det at være Christen det at offres.

See, den Art Gudsyndelse behager slet ikke os Msk.

Og saa er det gennem den lange, lange Historie som kaldes Christenheden, er det Skridt for Skridt lykkedes, feigt og hykkelsk at faae hele denne Religion vendt om, saa den endelig i Protestantismen er blevet: raffineret Livs-Nydelse.

Hvad der – saaledes var det i sit Første – var saaledes rædsomt, at selv den haardføreste mandige Natur skjælvede for at vove ud, ja – o Gysen! – som et Barn kunde tigge og bede for sig, at maatte slippe – medens dog Gud roligt commanderede fremad; hvad der var saaledes Rædsel, at selv det redeligste Msk. dog her foretrak at svigte – medens dog Gud commanderede ham tilbage: dette er nu – o, væmmeligt! – dette er nu en Idyll med Børne-Avlen o: s: v:, en Idyll, hvor Præsten selv Børne-Avler og Stamme-Peter accompagnerer dette idylliske Vrøvl, og faaer 3 Snese Æg for hvert Barn en Mutter i Menigheden avler, saa det især er fornødent at Præsten har lært Arithmetik for at kunne tælle baade

Ægene og det Andet – – og dette skal saa være det nye Testamentes Christendom.

NB29:80

#

Protestantismen.

Endog i sine Symboler er Protestantismen mislig.

Vi leve nu saaledes: Alt Dette med at faste, Coelibat o:
s: v: er latterlig Overdrivelse, Galskab, ufornuftig
Gudsdyrkelse.

Nei at gifte sig det er den sande fornuftige
Gudsdyrkelse.

Godt. Men i selve de symbolske Bøger er der,
rigtignok ganske en passant, undsluppet Luther eller
en af Reformatorerne den Bemærkning, at paa Grund
af at Verden nu er blevet saa gammel og
Liderligheden saa overhaandtagende – saa kan man
ikke leve kydsk uden for Ægteskabet, og derfor maa vi
anbringe Ægteskabet. Men, Du gode Gud, det var
rigtignok en anden Snak, altsaa Ægteskabet er en
Concession man har seet sig nødsaget til at gjøre
Liderligheden.

Og paa disse symbolske Bøger aflægges Præsten Eed
– og ikke en eneste har gjort Anskrig og sagt: paa en
saadan Bog kan jeg ikke aflægge Eed, hvor to saa
aldeles forskellige Betragtninger som disse
(Ægteskabet er gudeligt et Fremskridt i fornuftig
christelig Gudsdyrkelse og Ægteskabet er en
Concession paa Grund af den overhaandtagende
Liderlighed) staae mellem hinanden.

Overhovedet er der lige fra Første af en Amphibolie i
Protestantismen, er det Msk-Naturen der degenereret
maa see at hjælpe sig da den ikke mere kan bære det
Guddommelige, eller er det et Fremskridt i sand
Religieusitet.

NB29:81

#

Maalestokken for det at være Msk.

Deri stikker Falskneriet: fra Slægt til Slægt har man,
galere og galere, forandret Maalestokken for det at
være Msk., slaaet af paa den.

Medens da i en vis objektiv Forstand Xstd. forkyndes som objektiv Lære – er der paa Grund af den forandrede Maalestok Ingen, som duer til at være Xsten: ergo er Xstd. Poesie, Mythologie, og det er det man kalder Retroenhed.

I det nye Testamente er Maalestokken for det at være Msk denne: det nye Testamente indeholder Fordringen, Gud-Msk. Forbilledet – og ethvert Msk ubetinget ethvert Msk. af disse utallige Millioner sorterer ganske simplement under denne Fordring uden Vrøvl og Mellembestemmelser.

Vi leve saaledes, at vi have faaet det Ethiske bragt paa lige Linie med Differentser som Genie og Talent. Med samme Ro, som En siger: jeg er ikke Genie (fordi det ganske rigtigt hverken kan eller skal falde ham ind, at han skulde være det) med samme Ro siger man: ja, jeg kan ikke fornegte mig selv. Charmant! Og ikke blot dette, men som man vil roses for Ydmyghed, naar man, da man ikke er Genie, heller ikke begjærer at være det: saaledes vil man ogsaa roses for Ydmyghed, at man er ydmyg nok til at nøies med ethisk Jammerlighed.

Fortræffeligt. Tænk en Skole, hvor Disciplene talte om det at være flittig aldeles i samme Forstand som om det at være det gode Hoved, med samme Ro! Fremdeles, hvor Discipelen endogsaa vil roses for Ydmyghed paa Grund af Mangel paa Flid, thi sagde han: jeg er ydmyg nok til at nøies med at være doven.

* *

Maalestokken for det at være Msk. i det nye Testamente er: Evigheden, ikke et Folk, et Aarhundrede, et Land, de Udmærkede i en Samtid, Samtiden udendvidere, en jammerlig Samtid o: s: v: Og tænk nu paa disse rædsomme Falsationer i Retning af hvad jeg med et Ord vil betegne som det Goethiske, Hegelske at tilfredsstille Tiden.

Fremdeles er i det nye Testamente Maalestokken for det at være Msk: at være en Enkelt – og nu er Alt Association.

NB29:82

#

Usle Tid.

.... Adskillige Offre har jeg bragt; og hvis jeg nu drev det til virkelig Selvfornægtelse, mon der saa i Samtiden var Nogen, hvem dette begeistrede til at følge mig efter? Nei, nei. Der vilde derimod skee noget Andet. Et Par Docenter vilde bemægtige sig det intellectuelle Udbytte af mit Liv – docere; og da de nok vide at passe paa Profiten, ville de have Profit deraf og altsaa blive forstaaet af Samtiden. Og et Par Digtere vilde bemægtige sig mit Livs Anstrengelse, og deri finde Motiv til Digter-Skildring; og da Digterne i vor Tid forstaae at passe paa Profiten, ville de altsaa have Profit deraf, og altsaa blive forstaaede af Samtiden, som maaskee ogsaa ved Indtrykket af min Væren var fjernt paavirkede. Og saaledes vilde jeg endnu i levende Live blive gjort i Profit.

Digterne i vore Tider have vel selv længst følt, at det var ret ønskeligt om der en Gang i Virkeligheden viste sig en ualmindelig Erscheinung, det vil hjælpe Folk til at troe lidt mere paa Romanen; det er saa længe siden det Ualmindelige er seet, at Romanen selv begynder at lide derunder; man ønsker – som man tilsøes, efter længe kun at have faaet salt Kjød, kan længes efter fersk Kjød – man ønsker at faae Indtrykket af noget Ualmindeligt, ikke for at følge det efter, nei, nei, for at kunne bruge det til Digt, og for at Publikum kunne være modtageligere for Digtet.

Selv Poesien, Romanen i vor Tid tør ikke mere forudsætte hos Læseverdenen saa megen Tro paa det Ualmindelige, at de endog blot kunne troe paa det – i Romanen. I den Grad er Virkeligheden flad og flau og jammerlig. Fordi Digterne ikke have turdet forudsætte denne Tro, derfor er det blev[et] saa almindeligt i vor Tid, at Digterne have vendt Forholdet om og søgt at virke som Virkelighed: en virkelig Historie, en Historie af det virkelige Liv o: s: v:

Og derfor var det – at jeg skal tage det med – at jeg atter vendte Forholdet om, og skjulte over, hvad der i sin Gehalt var Virkeligt, ved altid at kalde det: psykologisk Experiment.

#

NB29:83

#

Jesus og Judas.

Hvis jeg et Øieblik tør tale ganske mskligt derom vilde jeg sige: det Gode havde Xstus dog, at Judas ganske simplet og bekjendt for Alle var Forræderen og derfor kan Christus ogsaa komme til at vise Ophøieth imod ham.

Men alt som Verden bliver klogere og klogere, bliver den ogsaa nederdrægtigere og nederdrægtigere, og dens Nederdrægtighed listigere og listigere. I moderne Stiil vilde vel Forræderen være det saa snildt, at til syvende og sidst Xstus selv var den eneste, som saae, at han var Forræderen, hvorimod de Andre, Apostlene just meente at Judas var hans sande Ven.

Derved bringes saa den Ophøiede i den Vanskelighed selv at skulle angive ham – og maaskee end ikke blive forstaaet eller troet. Og derved svækkes ligesom Indtrykket af den Ophøiede.

NB29:84

#

Om mig selv.

Blandt de Forskjellige, der af Styrelsen have været extraordinairt udcommanderede, have maaskee ikke Faae havt store Evner Gaver Mange større Kundskaber, Alle maaskee havt større Iver og Nidkjerhed – men Ingen, Ingen har haft en vanskeligere Opgave, i Christenheden Ingen.

At stride mod Fyrster, Paver – især jo længere vi komme ned i Tiden, hvad er det dog Lindrende i Sammenligning med at stride mod Massen, Ligmands Tyranniet, mod Aandløshedens Grin og Piat og Nederdrægtighed som er Bestialitet.

Udenfor Christenheden staaer Socrates eneste – Du ædle eenfoldige Vise, Du var virkelig en Reformator.

NB29:85

#

Tilbagetoget.

Det er en Retirade af en egen Art, vi skal gjøre.

Tilbage til det Kloster, fra hvilket Luther – dette bliver nok det sande – brød ud, skal Sagen føres tilbage. Dog er dermed ikke sagt, at Paven skal seire, det er jo ei heller det pavelige Politie, der skal føre Sagen tilbage

dertil.

Feilen ved Klosteret var ikke Askesen, Coelibatet o: s: v: nei, Feilen var, at man havde slaaet af paa Xstd. ved at tillade at dette betragtedes som overordentlige Xstne - og de[t] reent verdslige Vrøvl som den ordentlige Christendom.

Nei, Askesen og Alt hvad dertil hører er blot et Første er Betingelsen for at kunne være Sandhedsvidne.

Altsaa Svinget Luther gjorde, var forkeert; der skal ikke slaaes af, der skal lægges paa.

Det har derfor ogsaa bestandigt slaaet mig, om det kunde hænge rigtigt sammen med, at Gud var med det Lutherske; thi overalt hvor Gud er med vil Fremskridtet, der gjøres, være kjendeligt paa, at Fordringen bliver større, Sagen vanskeligere. Derimod det Msklige er altid kjendeligt paa, at Sagen skal gjøres lettere og Fremskridtet bestaae deri.

Altsaa Feilen i Middelalderen var ikke Klosteret og Askesen, men Feilen var, at Verdsligheden i Grunden havde seiret derved, at Munken stadsede som overordentlig Xsten.

Nei, først Asket, det er Gymnastik, og saa Sandhedsvidne det er ganske simplement en Christen - og god Nat I Millioner og Trillioner og Qvatrillioner.

Luther skulde derfor enten have gjort Vendingen saaledes, eller ogsaa skulde han have gjort det kjendeligt, at der ved hans blev slaaet yderligere af paa Grund af Mskslægtens overhaandtagende Jammerlighed.

NB29:86

#

Hvordan Sagen staaer.

Bag ved alt vort Kævl sidder der en Magt, som dog nok er uendelig klogere end vi Alle - Styrelsen, som visseligen uendelig er Kjerlighed men ogsaa uendelig klog.

Der lever i et lille Land et Msk, som trods Nogen er sympathetisk endog tungsindig sympathetisk for de Andre, for det at være Msk, selv ulykkelig.

Det er mig. Jeg har bestandigt ønsket og haabet dog at kunne gjøre Vendingen saaledes: vi bringe dog saa megen Sandhed i det vi have, at vi ærlig og oprigtigt

tilstaae at det ikke er det nye Testamentes Xstd – og saa lad det blive som det er, saa skal jeg overalt anbringe nye Synspunkter – mskligt er der dog vendt meget. Dette har jeg ønsket baade for min egen Skyld at jeg ikke skal paatage mig en Opgave over mine Kræfter, og tillige for de Andres Skyld, hvem jeg tungsindigt elsker.

Men sæt nu at Styrelsen ikke vilde have det saaledes, sæt den sidder bag ved det Hele og siger: »det skal nok blive anderledes. Den Samtid, hvori det Msk. lever, skal i sin fordærvede dumme Indbildskhed forbitte ham hans Liv saaledes, at summa summarum bliver at han – hvad jeg af Kjerlighed til ham vil have – vender sig bort fra det Hele til mig og siger: nu vel, al denne tungsindige Sympathie, og al denne min Ømskindethed tag det fra mig, jeg vil være Christen i det nye Testamentes Betydning. I samme Øieblik er hele det Bestaaende sprængt. Til at sprænge det har han Kræfter nok og vil han til det Brug have flere, faaer han dem med Glæde, men kun til det Brug; thi saaledes vil jeg at det skal skee, baade af Kjerlighed til ham, og fordi det hele forraadnede Bestaaende skal falde.«

Sæt dette var Styrelsens Tanke! Og jeg, raabe til de Andre, som jeg saa gjerne vilde, at de endeligen give efter, det tør jeg ikke, jeg frygter at det er et Forræderie mod Gud, maaskee for at gjøre mig Sagen lettere; og am Ende det hjalp vel ikke, thi jeg blev dog ikke forstaaet eller troet.

Jeg gyser! Men paa den anden Side, hvilken guddommelig Sindrighed, det er Mskene selv der frembringe det Hele.

Hvad der vil skee, jeg veed det ikke; kun Eet holder jeg af alle Livsens Kræfter fast, og beder Gud at hjælpe mig til at holde, at han uendelig er Kjerlighed, at hvad der saa skeer, er det af Kjerlighed han lader det skee, saa jeg engang her eller i en bedre Verden skal juble ved at tilbede denne uendelige Kjerlighed.

#

NB29:87

#

Min Opgave

er saaledes nye, at der bogstavelig i Christenhedens 1800 Aar Ingen er, af hvem jeg kan lære, hvorledes jeg skal bære mig ad.

Thi Alt hvad der hidtil har været af Extraordinaire, have virket i Retning af at udbrede Xstd; og min Opgave er i Retning af [at] standse en løgnagtig Udbredelse, item vel ogsaa i Retning af at Xstd. vil ryste en Masse Navne-Christne af sig.

Ingen af de Extraordinaire har derfor staaet saaledes bogstaveligt ene som jeg, end mindre forstaaet det som sin Opgave at værge for at blive eensom - thi skal der standses, sees let, at jo mindre det Personale er der bruges til Standsningen, desto bedre naaes Opgavens Løsning.

Jo, jeg takker, naar jeg engang dør, her vil blive noget for Docenter. Disse nederdrægtige Slyngler! Og dog det hjælper ikke, det hjælper ikke, om ogsaa dette blev trykt og læst atter og atter - Docenterne ville dog gjøre mig i Profit, docere, maaskee med Tilføiende: dettes Eiendommelighed er at det ikke kan doceres.

NB29:88

#

Den egl. Plebs er kjendelig paa at være Msk. som ikke due til Andet end til at være Tilskuer, staae og gabe og gloe, eller i det Høieste karakterløst, pianket at ville en masse være med - men hvem det aldrig falder ind i høiere Forstand selv som Enkelt at ville være den Agerende.

#

NB29:89

#

Loven - Evangeliet.

I det nye T. er Forholdet dette: Evangelium er i Forhold til Loven Radical-Couren. Det hjælper ikke med alle disse Lovens Bud og Befalinger, det bliver aldrig til Noget, derved bliver et Msk aldrig salig. Nei, lad det for Alvor komme til et Brud, et Gjennembrud, bryd med Det i Dig, som Loven ligger og kævler med sine mange Bud; bryd ganske med det - Alt det Forbigangne er Dig tilgivet (Naaden) Gud vil hjælpe Dig (Naaden) og blive saa et nyt Msk. fuldkom saa Sandheden (Evangeliet er Sandheden)

Men i det nye Testamente især i Evangeliet er det paa ingen Maade, som vi have lavet det om, at Naaden er

Aflad fra Loven.

Men vi benytte os her som altid af Ordene; det Ord »Naade« tage vi, og see saa, hvad vi kunne ville kalde Naade og det kalde vi Christendommens Lære om Naade. Vi betænke ikke, at Xstd. er Guds Opfindelse, og vi maae behage at være glade ved hvad han i Forhold til sin uendelige Ophøiethed og vor store Skyld item i Forhold til sin sande Kjerlighed til os kalder Naade.

#

NB29:90

#

Christendom – Jødedom.

Jødedommen er egl. af alle Religioner den erklærede Optimisme; selv det græske Hedenskab er vel Livs-Nydelse men dog usikkert, med Veemod i, og fremfor Alt uden guddommelig Auctoritet. Men Jødedommen er den gudd. sanctionerede Optimisme, idel Forjættelse for dette Liv.

Og just fordi Xstd. er Forsagelse, just derfor er Jødedommen dens Forudsætning: opposita juxta se posita; Forsagelse kan aldrig blive mere radical end med Forgrund: gudd. auctoreret Optimisme.

Men istedetfor at see dette, er der i hele Christenhedens Historie en bestandig Tenderen til at faae Jødedommen frem igjen som staaende paa lige Linie med Xstd., istedetfor at Xstd. bruger den til Frastødet, eller til Det, som skal forlades, idet Forsagelse forkyndes, ubetinget Forsagelse.

NB29:91

#

Denne redelige Verden.

Det er i Grunden ypperligt hvad Schopenhauer siger omtrent saaledes: de eneste redelige Msker i denne Verden ere Kjøbmændene, thi de ere dog redelige nok til officielt at tilstaae – at de snyde.

NB29:92

Vor Tids Christendom.

I det nye Testamente er Sagen vendt saaledes: »slip alt dette Bag[a]tellerie, dette egoistiske Bagatellerie, hvormed Mskene i Almdl. udfylde deres Liv, Kjøbmandskab, Ægteskab, Børne-Avlen, at blive til Noget i Verden, slip det, bryd ganske dermed – og lad saa Dit Liv være indviet til at elske Gud, til at offres paa Msk-Slægten, vær Salt!« Dette er hvad vor Herre Jesus Xstus kalder Xstd. Naar En Mand staaer og vil gifte sig, saa kommer (cfr. Evangeliet) Indbydelsen til ham: slip dette – og bliv Christen. Naar en Mand har kjøbt 6 Par Oxer og vil ud at prøve dem, kommer Indbydelsen: slip dette – og bliv Xsten o: s: v:

Nu er Xstd. blevet lige stik det Modsatte, den er blevet den guddommelige Velsignelse over hele Endelighedens Bagatellerie og Nittengrynerie og timelige Livs-Nydelse. De Elskende sende Bud efter Præsten – saa velsigner han dem: det er Christendom^a. Hvis En, der havde kjøbt 6 Par Oxer vilde førend han gik ud at prøve dem, sende Bud efter Præsten og betale ham 10rd for at velsigne ham og Oxerne: saa vilde denne Mand blive fremstillet som en saa mageløs og overordentlig Christen at det var tilbedelsesværdigt.

a og det tiltrods for Luc: 20, 34.35. (hvilket Sted passende kunde bruges til Text ved Brudevielser)

Især er det naturligviis Protestantismen der er totalt Nonsens.

Derfor har ogsaa Protestantismen faaet Qvinden saa langt frem eller rettere allerforrest. Alt dreier sig om Qvinden. Charmant, saa kan man igjen være sikker paa, at Alt dreier sig om Piat, Bag[a]tellerie, og paa en fiin Maade om Kjøns-Forholdet. Forsaavidt kan hun ogsaa siges at have forædlet Selskabs-Livet, nemlig vi slaaes ikke mere drikker og svirer heller ikke som hine gamle Helte – men raffineret Vellyst, eller dog en omhyggeligt skjult fiin Hentydning til Kjøns-Forholdet det er det – christeligt! – forædlede Samfunds Liv.

Det er som adskillige af mine Pseudonymer have fremstillet det, og som jeg nu ogsaa seer at paa sin Maade Schopenhauer raser derimod, Qvinden kan ikke gjøre for det, men hun er bestemt til at ydmyge Manden og ubetydeliggjøre ham. Tilværelsen er ogsaa en Souverain, og veed som enhver Souverain ypperligt Beskeed om, hvorledes man bedst sikkrer sig Regimentet, nemlig ved at ydmyge og knække Dem man hersker over.

Hertil er Qvinden duelig, naar Manden for Alvor indlader sig med hende. Først og fremmest ydmyges han ved Hjælp af hende. Man kan ordentligviis antage, at enhver Ægtemand er i sit Indre slukøret, fordi han

b , at baade han og Juliane maae have været i en Forryktheds Tilstand.

føler han har været til Nar, naar Alt Dette Høitrvænde fra Forelskelsens Dage, alt Dette om denne Juliane som et Indbegreb af Deilighed og Ynde og hendes Besiddelse som den høieste Salighed opløser sig i – blind Allarm. Det er det første Knæk Manden faaer; og allerede dette vil ikke sige Lidet, thi en Mand kan ikke godt taale saaledes at maatte tilstaae sig selv at han har været til Nar^b. Den anden Svækkelse er saa den, at saa Manden og Juliane (der forresten paa sin Side har gjort samme Erfaring) blive enige om at holde Ørene stive og at skjule det for alle Andre, de blive enige om, at lyve, at Ægteskabet er den sande Lyksalighed, og de især lyksalige.

Naar vi saa har det i Orden, saa veed Styrelsen: den Fyr han er let at regjere, han er en af Dem, som ikke gjøre Erobringer i Ideernes Verden. For Manden er nemlig en saadan fortsat Lyven yderst degraderende. Med Qvinden er det en anden Sag, hun er engang for alle født Virtuos i at lyve, er egl. aldrig lykkelig uden hvor der er lidt Løgn med, ligesom man ogsaa kan være apriorisk sikker paa, at overalt hvor Qvinden er med, er der lidt Løgn med. Hun er paa en Maade uskyldig deri, hun kan ikke gjøre derfor; man kan aldrig falde paa at blive vred derover, jo man kan tværtimod finde det i høi Grad elskværdigt, hun er i en Natur-Bestemmelses Magt, som yderst underfundigt bruger hende for at svække Manden.

Saa kommer da i Historiens Fremgang, jeg mener i Ægteskabets, med Qvinden hele Endelighedens Vrøvl, og Nittengryneriet, og en Egoisme, som kun Qvinden har. Thi som Hustrue, som Moder – hu! det er en Egoisme som Manden ingen Anelse har om. Samfundet har privilegeret den under Navn af Kjerlighed, ja god Nat, nei, det er den voldsomste Egoisme, i hvilken hun vistnok ikke først elsker sig, men gjennem, egoistisk, at elske Sine og Sit, elsker sig. Fra nu af kan Ideer skyde en hvid Pind efter Manden, enhver høiere, uendelig Stræben ligeledes, ja om vor Herre og hans Engle vilde søge at røre Manden, det hjælper ikke, Mutters Egoisme er en saa uhyre Magt, at hun kan holde ham fast.

Qvinden har, ganske anderledes en[d] Manden, den farlige Rapport til Endeligheden, hun er, som Forførerer siger, en Mystification, der er et Øieblik i hendes Liv, hvor hun skuffende seer ud som var just hun Uendeligheden – og der er det Manden bliver fangen. Og som Hustrue er hun ganske udendvidere: Endeligheden.

Deraf kommer det igjen, at Kirken har lagt mere Vægt paa Qvindens Virginitets Bevarelse end paa Mandens, hædret Nonnen mere end Munken; thi Qvinden opgiver meget mere end Manden, idet hun giver Afkald paa dette Liv og paa Ægteskabet.

NB29:93

#

Prædiken.

Naar man hos en Bager bestiller en Julekage fE til 4rd, saa faaer man ikke blot en Kage som er meget større end til 1rd, men Bageren mener til den Priis tillige at burde tage af det fineste Smør, meget Kryderie o: s: v:, saaledes at hvis man skar tvende Stykker af en Julekage til 1rd og en til 4rd saa vilde en Kjender, fE en Bager, kunde smage, hvilket der var af den til 4rd. – Naar man hos en Præst bestiller en Ligtale til 25rd, saa faaer man ikke blot en som er et godt Stykke længere end en til 10 eller 5; men Præsten mener tillige til den Priis at burde tage af de[t] fineste Smør og de meest udsøgte Kryderier, saa hvis man tog tvende Punktumer eet af en Tale til 5rd og eet af den til 25rd og forelagde en Kjender (en Bedemand fE), saa vil han strax kunne skjønne, hvilket der var af Talen til 25rd.

Saaledes ogsaa med den Berlingske Tidendes Kritik. Naar en Forfatter avancerer i det borgerlige Liv, saa avancerer han ogsaa i Grosserer Nathansons kritiske Institut, det vil sige, der bliver saa fremtidig til Critiken over hans Præstationer taget af en finere Art Smør eller i ethvert Tilfælde der bliver smurt tykkere paa, saa atter her en fiin Kjender naar man viste ham en saadan Kritik hvor dog Navnet paa den criticerede Forfatter er udeladt, han da strax af Tillavningen, af Svinget paa Stilen o: s: v: vilde kunne slutte, omtrent til hvilken Classe i Rangforordningen Forf. hører.

Prof.M. er som bekendt blevet Sjellands Biskop – øieblikkeligt avancerer han ogsaa gevaltigt hos Grosserer N. Læs denne Anmeldelse; der seer Du hvad Grosserer N. kan præstere, det fineste og delicateste Smør, det er den sande høie Stiil, den om hvilken Mettetaler naar hun siger til Johan v. Ehrenpreis: tael i den høie Stiil. Det er det sande officielle Sprog, saa der, hvis det ikke af en anden Grund aldeles vilde forstyrre Virkningen, burde staae under den: efter Ordre.

NB29:94

#

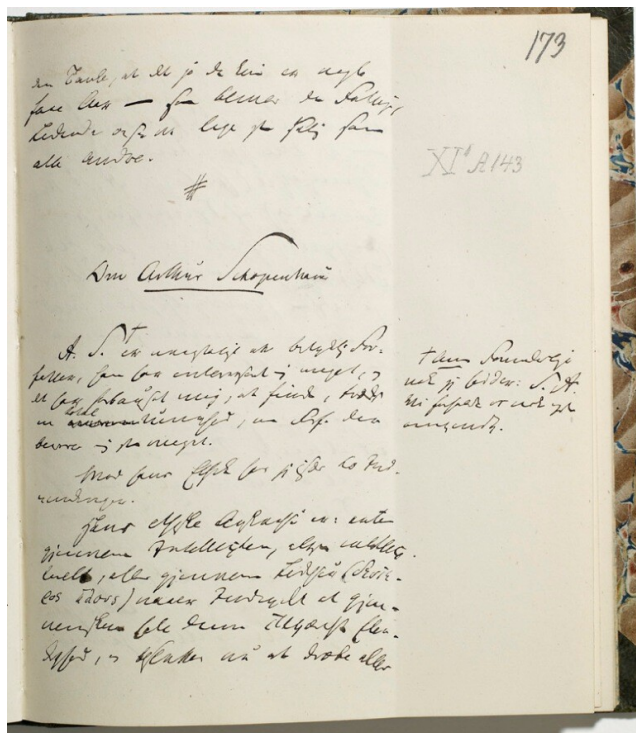
Christendommen i det nye Testamente er Forsagelse;

vi have derimod faaet Xstd. vendt saaledes, at den, hvad jeg oftere har viist, er Livs-Nydelse, at det [at] Evighedens Salighed engang for alle er os Alle vis, maa ret give os Lyst til at ville nyde og glædes ved dette Liv.

Og ikke blot dette, men mangen Gang har vel ogsaa denne Betragtningmaade gjort i Tankeløshed eller i virkelig Fordærvethed de Xstne haardere mod Lidende, Fattige, Forladte kort Alt hvad der ikke kan komme med i deeltage i at nyde Livet, end Hedninger og Jøder ere, fordi man har afspiist dem og trøstet sig selv paa deres Vegne ved den Tanke, at det jo da kun er nogle faae Aar - saa bliver den Fattige, Lidende o: s: v: lige saa salig som alle Andre.

NB29:95

#

11. Journalen NB29, s. 173. Begyndelsen af NB29:95, en af flere optegnelser om Schopenhauer
Om Arthur Schopenhauer

A. S.^a er unegteligt en betydelig Forfatter, han har interesseret mig meget, og det har forbauset mig, at finde, trods en total Uenighed, en Forf. der berører mig saa meget.

Mod hans Ethik har jeg især to Indvendinger.

Hans etiske Anskuelse er: enten gennem Intellecten, altsaa intellectuel, eller gennem Lidelser (δευτερος πλους) naaer Individet at gennemskue hele denne

a Anm. Forunderligt nok jeg hedder: S. A. Vi forholde os nok ogsaa omvendt.

Tilværelse[s] Elendighed, og beslutter nu at dræbe eller mortificere Livs-Lysten; her Askesen; og der vindes saa en gennem den fuldkomne Askese naaet Contemplation, Qvietisme. – Og dette gjør Individet af Sympathie (her ligger A. S^s Moralprincip) af Sympathie, fordi han sympathiserer med hele den Jammer som er Tilværelse, altsaa sympathiserer med de Andres Jammer som er den at være til.

Herimod maatte jeg indvende. At jeg næsten snarere kunne fristes til at vende Sagen omvendt, og vel at mærke just ogsaa af – Sympathie. Hvad enten nemlig En ved oprindelig Intellectualitet naaer Askesen, fordi han gennemskuer Alts Jammerlighed eller rettere Jammerligheden af det at være til, eller han ved Lidelser bringes til det Punkt, at det for ham viser sig som en Lindring at lade det totalt komme til Gjennembrud, bryde med Alt, med Tilværelsen selv : med Lysten til Tilværelsen (Askesen, Mortificationen) hvilket, i Forhold til de mangfoldige Smaa-Plager og atter og atter Plager, kan være lindrende ligesom naar Sveden brister ud sammenlignet med den piinagtige Hede, naar man ikke kan komme til at svede: i begge Tilfælde vilde jeg vende Spørgsmaalet, kunde ikke just Sympathie forhindre ham i, afholde ham fra at gaae saa yderligt, Sympathie med disse Tusinder og Tusinder, som umuligt ville kunne følge ham, disse Tusinder og Tusinder, som leve i den glade Indbildning, at Livet er Glæde – og hvem han derfor blot vil forstyrre, gjøre ulykkelige, uden at kunne hjælpe dem ud til sig? Kan Sympathie ikke ogsaa stille Sagen saaledes, om jeg end villigt indrømmer, at her saa saare let kan skjule sig det Gavtyveagtige, som ikke selv vil vove det Yderste, og saa giver det Udseende af Sympathie.

For det Andet, og dette er en Hoved-Indvending. Naar man saa har læst A. S^s Ethik igjennem, saa erfarer man da – saa ærlig er han naturligviis – at han ikke selv er nogen saadan Asket. Altsaa han er ikke selv den ved Askese naaede Contemplation, men en Contemplation, som forholder sig contemplerende til hiin Askese.

Dette er yderst misligt, her kan endogsaa skjule sig det allerforfærdeligste, en fordærvelig Art tungsindig Vellyst, item et dybt Mskhad o: s: v:.

Ogsaa saaledes er det misligt, at det altid er mislig at foredrage en Ethik, som ikke øver den Magt over Læreren, at han selv udtrykker det.

A. S: gjør dog det Ethiske til Genialitet – men det er netop en uethisk Betragtning af det Ethiske. Han gjør det Ethiske til Genialitet, og uagtet han selv bryster sig nok af at være Genie forresten, saa har det dog ikke behaget ham (eller Naturen) at lade ham blive Genie i Retning af Askese og Mortification.

Her kommer jeg ind paa et Punkt, som S. haanligt affærdiger, nemlig dette: Du skal, item Evighedens

Straffe o: s: v:.. Spørgsmaalet er, om den Art Askese og Mortification egl. er et Msk. muligt, naar han ikke respekterer: Du skal, og bestemmes af et Evigheds Motiv, dog ikke genialt men ethisk. S. som egl. opgiver Christendommen, anpriser altid Indien Bhramanismen. Men hine Asketer, det maa jo han selv tilstaae, bestemmes jo af et Evigheds-Hensyn, religieust, ikke genialt, men det stiller sig for Dem som religieus Pligt.

* *

Som sagt A. S. har interesseret mig meget. Og da naturligviis ogsaa hans Skiebne i Tydskland.

S. har rigtigt lært at sande, at der (ligesom i Religionen Præsterne) at der saaledes i Philosophien er en Classe Msk, som under Skin af at lære Philosophie leve af den, hvis Næringsvei den er, conspirere med hele Verdsligheden, der anseer dem for de sande Philosopher, da de jo ere af Faget ∴ det er deres Næringsvei. Dette er ganske sandt, Tilstanden er overalt i Christenheden en saadan Nedværdigelse og Demoralisation, at Hedenskabet er guddommelig Ophæiethed i Sammenligning hermed. S. seer rigtigt at disse ærede Herrer er: Professorerne. I denne Henseende er nu S. uforlignelig grov.

Men her kommer det igjen; S. er ingen Charakter ingen ethisk Charakter, ikke en græsk Philosoph i Charakter, endnu mindre en christelig Politie-Officiant.

Hvis jeg kunde tale med ham, jeg er vis paa han vilde gyse eller lee, naar jeg anlagde ham Maalestocken.

S. har rigtigt seet, at denne Professor-Nederdrægtighed især holder sig ved eet Middel: at ignorere hvad der ikke er af Faget. S. er charmant, fortræffelig uforlignelig i rammende Grovhed.

Men see nu! Hvorledes lever S. Han lever tilbagetrukket, og udsender saa engang imellem en Torden af Grovheder – som ignoreres. Ja, see der har vi det.

Nei, grib Sagen anderledes an. Gaae til Berlin, forlæg disse Slyngler Scenen til Gaden, hold ud at blive det meest kjendte Msk. af alle, kjendt af Enhver. Vedligehold saa personligt en Slags Omgangs-Forstaaelse med disse Slyngler, saa man seer dem sammen paa Gaden, og om muligt Enhver veed, at de kjende hinanden. See det er at underminere denne

Nederdrægtighed med at ignorere. Det har jeg, vistnok paa et mindre Terrain, praktiseret her i Kiøbenhavn: de ere til Nar med deres Ignoreren. Og saa har jeg endda vovet endnu een Gang – fordi jeg nemlig religieust er udcommanderet – jeg har vovet frivilligt at udsætte mig for at blive Carricatur og udgrint af hele den simple og fornemme Pøbel: alt for at sprænge Sandsebedragene, og Alt for at de skal faae at formærke, at det ikke er en profan Indsigelse, som her bliver gjort der derfor tager Pøbelen til Hjælp men gudelig Indsigelse, der derfor endog vover at vise den fra sig da den vilde tiljuble en Seiren.

Men saaledes er A. S. slet ikke, i denne Henseende ligner han slet ikke S. A. Han er dog en tydsk Tænkter, forhippet paa Anerkjendelse. Ja, det er mig det Ubegribelige, at et saa betydeligt Hoved som S.; en saa fortræffelig Forf., dog i Retning af Charakter (thi stilistisk har han meget) har saa lidt Ironie, saa lidt Overlegenheds Lethed som han.

Der kan ingen Tvivl være om, at Sagerne nu staae saaledes i Tydskland, at – man kjender det let paa at de litteraire Sjouere og Dragere, Journalister og Smaa-Forfattere have faaet travlt med S. – nu skal han til at slæbes frem paa Scenen og proclameres. Og jeg vedder 100 mod 1, han – han bliver kisteglad; det falder ham slet ikke ind at sable det Skidt ned, nei, han bliver lykkelig.

Ja, er det dog ikke uforklarlig. Han, repræsenterende og saa talentfuldt, en saa mskfjendsk Livs-Anskuelse som han, han er saa yderst glad over virkelig for Alvor glad over at Videnskabernes Selskab i Tronhjem (Du gode Gud, i Tronhjem) har kronet hans Priisskrift – det falder ham ikke ind, om ikke maaskee hiint Videnskabernes Selskab har skatteret det som en sjelden Lykke, at en Tydsker har sendt dem en Afhandling. Pro dii immortales! Og da Kiøbenhavn ikke kroner et andet Priisskrift af S., saa larmer han, ganske alvorligt, derover i Fortalen, som ledsager dets Udgivelse.

Det er mig uforklarligt. Jeg kunde forstaae, om S. for at have Commerce med disse Videnskabers Selskaber, havde besluttet sig at være med – moret sig over at blive kronet i Tronhjem, ikke mindre, over ikke at blive kronet i Kiøbenhavn. Ak, men ikke saaledes som S. tager Sagen.

Saaledes forholder det sig dog, og det er sørgeligt. S. forholder sig ligefrem til Anerkjendelse, det har han ønsket, higen efter – lumpent er han blevet behandlet, hvilket ikke har knækket ham, nei, det har udviklet ham til en meget betydelig Forf. Men det at være ethisk, eller religieus Charakter – det er slet ikke til for ham. Den ethiske og religieuse Charakter forholder det sig nemlig anderledes med. Det begynder med, at Anerkjendelsen efter den størst mulige Maalestok bydes ham – men han vil ikke have den; og her kommer saa Collisionen.

Dette udviser fremfor Alt »Forbilledet«, det eneste, Verdens Frelser. Han begynder med at de ville gjøre ham til Konge; men det vil han ikke, han vil – korsfæstes. Og dog maa han have det Første med, just for afgjørende at kunne udvise det Religieuse, og for afgjørende at kunne saare Samtiden i Retning af det Religieuse. Har han ikke havt det Første i sin Magt, saa bliver det dog altid tvivlsomt, om han dog ikke var et Msk, der dog helst vilde have været Konge, maaskee endog En, som i Higen derefter var uheldig nok til, istedetfor at blive Konge, at blive korsfæstet.

I Forhold til ethisk og religieus Charakter, er Forgrunden af uhyre Vigtighed. Men det forstaaer sig, derfor vil Du ogsaa, naar Du løber Historien gjennem, saa saare sjældent finde en ethisk eller religieus Charakter.

Eet er dog unegteligt: en verdslig Higen, som man kommer galt fra – et Andet, at afvise Verdslighedens Triumph som bydes, og saa at offres. Kun dette Sidste er det: at offres.

S. kan derfor vistnok siges paa en lumpen Maade at være et Offer for hele denne Professor-Nederdrægtighed, men ethisk, religieust er S. ikke et Offer – thi han vilde hellere end gjerne proclameres.

Som sagt Forgrunden er saa uhyre vigtig, er det afgjørende for Bestemmelsen af ethisk, religieus Charakter. Det gjælder om, at det kommer til at staae tydeligt, at Lidelsen er det frivillig Valgte.

Dette er det sande ophøiede Tragiske. Men i Handel og Vandel hjælper man sig med dette Tragiske: at han vil noget jordisk Stort – og kommer uheldigt fra det. Det er her med det Tragiske som med det Comiske. Det rene Comiske, det ophøiede Comiske eller det luttrede Comiske er altid saaledes, at man da ikke leer af Noget, som i Grunden i anden Forstand er det Ynkelige. O, men i Handel og Vandel, og de fleste comiske Digtere hjælpe sig med at lee – af det Ynkelige. Og de speculere rigtigt, idet de eftertragte Udbredelse; thi kun altfor almindelig er dette Fordærvede, Misundelsen, Skadefryden o: D:, som lee af det Ynkelige.

NB29:96

#

Klogskab – og Klogskab.

Tænk en uhyre klog Mand; lad ham nu ville fortælle sit Liv, eller et betydeligt Afsnit af det, hvorledes han fE for at naae hiint jordiske Store som han naaede, maatte holde ud paa den underfundigste Maade at være med i Alt, saa han maaskee ikke havde levet en

Time, uden at han var i Intrigues Tjeneste, lad ham afsløre dette enorme og dog saa fiint skjulte Maskinerie: ikke sandt, der ville være ikke saa Faae, der dog, uden selv at kunne gjøre noget Saadant, ville være kloge nok til at kunne forstaae ham, og Alle, selv de der mindst kunne kaldes kloge, ville dog nysgjerrigt lytte til, fordi Alle forstode ham i: at bruge Klogskab til at naae Det, han naaede.

Tænk Dig derimod en lige saa eminent Klogskab anvendt med sam[m]e Virtuositet for Intrigue med samme List, Underfundighed, Aar efter Aar for endeligen at naae – at naae, ja at naae det Tilsigte[de]: at blive Martyr, men vel at mærke Martyr nøiagtigt paa rette Sted som Sandhedens Idee maatte fordre det: troer Du egl. at der har levet et Msk., der var saa uproportioneret i Forhold til hvad man ellers forstaaer ved at være Msk, eller troer Du blot, at der gives Msk, som kunne forstaae et saadant Msk, troer Du ikke snarere, at de i eetvæk ville misforstaae ham, fordi de vistnok kunne forstaae hans Maskineries Klogskab og beundre det, men ikke forstaae ham i hans Ende Maal, det Tilsigtede.

Og dog turde det være muligt, at Mskheden efterhaanden demoraliserer ved Hjælp af Klogskab i den Grad, at kun en saadan Martyr kan anbringe Sandheden igjen.

Det Opvækkende er og bliver en Martyr, at Msk. blive gjort skyldige ved at faae Lov at slaae ham ihjel.

Naar nu en Tid er slet og ret demoraliseret, saa slaae den udendvidere Sandheds-Vidnet [ihjel]: dette er ikke saa vanskeligt at naae; en saadan Tid er derfor heller ikke saa dybt demoraliseret, og derfor Frelsen heller ikke saa langt borte.

Men naar en Tid er demoraliseret saaledes, at den tillige (o, dette er uhyre graverende!) er meget klog, saa den egl. er demoraliseret (ikke ved Lidenskaber, Lyster o: s: v:) men ved Klogskab, idet den ved Klogskab er blevet (o, farligste Art Demoralisation, langt farligere end Raahed og Vildhed!) karakterløs: saa har den eo ipso Klogskab til at forstaae, at man da ogsaa maa være forsigtig nok til at passe paa, at det Sandere da ikke kommer En saaledes paa tvert, at man kommer til at slaae det ihjel, thi (hør her Klogskaben i Demoralisationen!) det kunde blive farligt, det kunde blive altfor alvorligt. Altsaa i den ved Raahed o: s: v: demoraliserede [Tid], der behøver Sandheds-Vidnet ikke at gjøre Kunster for at blive slaaet ihjel thi de gaaer frisk paa; men i den ved Klogskab demoraliserede Tid, der veed man klogt Beskeed ogsaa om Det, at man aldrig maa lade det komme til en saa marqueret Afgjørelse.

Paa den Maade bliver dog maaskee nødvendigt, at der maa en Martyr til med saadan Klogskab som den omtalte. Thi En, der blindt stormer frem – selv om han blev slaaet ihjel (skjøndt en ved Klogskab demoraliseret Tid altid har en vis Utilbøilighed til at

lade det komme saavidt, er bange for Blod, og klogt foretrækker det som kan gøres uden Blods-Udgydelse, at behandle ham som gal) han udretter Intet, han kommer ikke til grundigt at saare Tiden.

Altsaa maa Martyren have den eminente Klogskab, for saa Aar efter Aar i den fineste Intrigues Tjeneste at kunne bespænde hele Terrainet, og saa faae dem gjort skyldige ved at de slaae ham ihjel. Han maa have et uhyre Kjendskab til msklige Lidenskaber, for saa derpaa at faae dem sat saadanne sammen, at Tiden – et Secund glemmer sig selv, bliver lidenskabelig, slaaer ham ihjel: og saa er Tiden narret.

Tag et ved Klogskab demoraliseret Individ. Et saadant Individ har altid en stor Klogskab i Retning af at passe paa, at han da ikke kommer til at handle afgjørende, ikke kommer til at marquere afgjørende. Han veed klogt at tvinge Nederdrægtigheden i sig, saa han afstedkommer det Nederdrægtige, men saa forsigtigt saa langsomt, saa snigende, at der naaes en vis Ukjendelighed. For en saadan Slyngel er Intet farligere end en Mand, der har Mod til at udsætte sig for at faae denne nederdrægtige Slyngel til – at forløbe sig. Men dertil fordres en Eenhed af Klogskab i det Godes Tjeneste og Mod. Saa lader det sig gjøre. Vant som en saadan Slyngel gjerne er til at være frygtet og skyet, øvet i nederdrægtigt klogt dog at kunne tvinge Nederdrægtigheden inden kloge Grændser (o, grændseløse Nederdrægtighed!) gjælder det nu om, ved en uventet, original Vending irriterende at berøre ham saaledes, at han et Øieblik forvexler sig selv med en Anden, forvexler sig selv med en ligefrem Nederdrægtig (istedetfor at han jo er en klog Nederdrægtig) nu i Følelse af sin Nederdrægtigheds Magt styrter sig over denne Irritator: i samme Øieblik har han tabt; han kan ikke mere komme tilbage i den ved Klogskab betryggede Nederdrægtighed. Man kan sige han faldt ud af Charakteren; i en vis Forstand blev han egl. noget Bedre end han hidtil var, thi han blev en lidenskabelig Nederdrægtig, istedetfor en klog Nederdrægtig. Men derfor vil dette ogsaa være Veien til hans Frelse. Først og fremmest: ud af Klogskaben maa han.

Og saaledes ogsaa med en heel Tid.

O, men er det ikke her, som med Alt, hvad jeg kommer til at have med at gjøre: det er som verdensforskjelligt fra hvad man pleier at tænke derved.

En Martyr! Derved tænker man saa paa Begeistring, Enthusiasme, paa det Mod til at vove Livet, man tænker beundrende paa at han vovede det!

Men som man taler om, at en Soldat skal have fuld Oppakning, saaledes kommer jeg her pludselig slæbende med en Oppakning, som Martyren fremtidigt har at bære: en lang, lang, møisommelig Opereren – for at blive Martyr.

Saaledes har man hidtil ikke forestillet sig det. Man har deelt: Martyren har Mod til at ville lade sig slaae ihjel: det Andet sørger Contra-Parten for.

Ja, men naar en Tid er demoraliseret ved Klogskab, saa er den netop klog nok til at entholde sig derfra. Derfor maa der denne eminente Klogskab til for at faae dem gjort skyldige, faae dem til at falde ud af Charakteren. Rigtigt, at falde ud af Charakteren, saa den klogt nederdrægtige Tid bliver lidenskabeligt nederdrægtig, i Følelse af sin Magt slaaer ham ihjel, ham Martyren – der seirede han, og Tiden tabte. Den kan nemlig ikke komme tilbage i Charakter af klog Nederdrægtighed, der blev noget aabenbart; og dette er den første Betingelse for Frelsen.

Og hvis Prof.Nielsen kunde faae fat i dette, saa fik vi – ny Nederdrægtighed – en tyvstiaalet Doceren, men som ganske vist vilde blive modtaget med uhyre Interesse. Og franske Roman-Forfattere ville slikke deres Fingre efter dette, thi som Roman vilde det gjøre enorm Lykke i den demoraliserede Tid.

Men det forstaaer sig, hverken Prof. N. eller franske Roman-Forfattere ere Politie, de ere meget mere, især den første, af Politiets mistænkelige Personer. Og hvad Politiet angaaer, det vogter sig nok.

#

NB29:97

#

En ved Klogskab demoraliseret Tid

har naturligviis Klogskab nok til at kunne skjønne hvad der er det Sandere, det Sande. Men den værger sig mod dette Sandere og Sande, ikke i Oprør o: d:, nei, klogt, ved at tage en vis Dosis af det Sande, ved at lade det Sande være sandt til en vis Grad, og saa fremkogle det Skin, at det er jo det Samme man lærer og siger og udtrykker som det Sande, uagtet det paa en listig Maade er lige stik det Modsatte som fE Nydelse er det stik Modsatte af Forsagelse og dog har man behændig faaet vendt Xstd. saaledes, at man egl. faaer Nydelse ud af den.

Det Sande, det ubetinget Sande, det Ubetingede har som sit Modsatte Alt hvad der hedder: til en vis Grad.

Det Ubetingede ligger ikke i en Approximeren, men er

et frastødende Punkt, ikke det der ligefrem ligger det Sande, om man saa vil, nærmest, er det Sandeste nærmest, nei, det just det er det – farligste Bedrag, det farligste, just fordi det ligger Sandheden saa nær uden at være Sandheden.

NB29:98

#

Et i en vis Forstand sandt Ord af Prof.R Nielsen.

Han sagde engang til mig: »dersom Samtiden anede, i hvilken Grad De er den overlegen, og hvorledes De gennemskuer den, saa slog den Dem ihjel.« Ganske sandt – ja, hvis Prof. N. selv ret forstod, i hvilken Grad jeg gennemskuer hans Charakterløshed for ikke at sige værre, saa tænker jeg han gjorde det. – Men han bilder dog tilsidst sig selv ind, at han ved at smigre mig privat skulde bedaare mig, saa jeg ikke kunde see hans offentlige Optræden. Dog det lykkes ikke, thi jeg seer det meget grant. Men det har et ganske eget Sammenhæng, hvorfor jeg lader det med ham saaledes gaae hen.

Dog tilbage til hans Replik. I hiint Udsagn er der noget Sandt, dog troer jeg neppe, at Prof. N. selv ret vidste det.

Sagen [er] her kunne ligge en afgjørende Collision: en nivellerende Tid vil da for ingen Priis taale det Overordentlige, hvilket er, at en Enkelt er det Overordentlige; paa den anden Side, Styrelsen vil just fordømme denne oprørske Nivelleren, vil just der anbringe den Overordentlige og for ingen Priis tillade ham at slaae af. Her ligger Collisionen. Katastrophen vil altsaa ikke blive i Retning af at Samtiden negtede den Overordentlige at være det Overordentlige, ikke kunde see, at han var det, men i Retning af, ikke at ville taale ham, det rette afskyelige Oprør, som ikke formildes ved nogen Undskyldning i Retning af Uvidenhed, Uforstand o: D:.

NB29:99

#

Hyklerie

er dog som uadskilleligt fra det at være Msk, ligesom Sliim fra det at være Fisk.

Det er saaledes dog oprørende og afskyelig den hykkelske Maade, paa hvilken man idelig og idelig ved Hjælp af at anlægge den ideale Fordring – fritager sig

for enhver Stræben.

»Naar En af Frygt for Evighedens Straf gjør det Gode« hedder det »saa er det dog alligevel ikke det Gode« - ergo, ergo kan han lige saa godt gjøre det Onde. Ubetinget forsage Alt, ubetinget, er et Msk. umuligt, eller har dog aldrig noget Msk. fuldkommet, Mske[t] er jo kun en Relativitet - ergo, ergo, kan man lige saa gjerne hige om muligt efter Alt. Fuldkommen, ganske fuldkommen var Ingen - ergo, ergo kan man ligesaa godt være en Slyngel.

Det er dog afskyeligt! Vilde det ikke ogsaa være afskyeligt, om man vilde sige til et Barn, naar Du dog kun af Frygt for Straf er flittig - saa kan Du lige saa gjerne være doven? Eller er det ikke Opdragerens Tanke, at Straffen er som en Hjælp der behøves indtil han ikke mere vil behøve Straf.

En ganske anden Indvending som kunne gøres mod den christelige uendelige Fordring til den Enkelte, vil jeg dog her engang fremstille. Gjør Xstd. mig ikke til en uhyre Egoist, eller udvikler den ikke ganske abnormt min Egoitet, idet [den] forfærdende et Msk. ved den største Rædsel bringer ham til at bekymre sig ene og alene om sin Frelse, aldeles hensynsløs til alle Andres mulige Svaghed, Ufuldkommenhed? Det er jo let at see, at hvis et Msk. for Alvor skal stræbe efter det Ubetingede, og blot gjør nogen Alvor dermed, saa vil han snart leve i en Omgivelse af Msker, der ere langt tilbage i Sammenligning med ham, men er det saa ikke som vilde Xstd. gjøre ham til en uhyre Egoist, naar den forbyder at sinke sig med at ville hjælpe dem, og derimod bestandig commanderer ham længere og længere ud, hvorved han vel endog vil gjøre hine Medlevende forvirrede, maaskee endog bringe dem til at slaae ham ihjel, saa de endog faae den største Skyld paa sig?

Hertil maa svares: anderledes kan »Sandheden« ikke bære sig ad. Dersom Nogen af Hovmod eller Stolthed formaster sig til at drive dette Spil med Svagere: ja, da bliver det hans Ansvar. Men hvis Det, der bestemmer ham, er Bekymring for sin Sjels Frelse, saa bærer han intet Ansvar, saa hviler Ansvaret paa Xstdommen, paa Styrelsen, som saa ogsaa vil føre Alt til det Bedste.

NB29:100

#

Protestantismen især det Grundtvigske.

Det er paa alle Maader naaet, at det man nu kalder Xstd. er netop Det, som Xstus kom for at fortrænge. Det er naaet især i Protestantismen, især blandt Grundtvigianerne.

Grundtvigianerne ere nemlig ganske strikte: Jøder. Jeg forpligter mig til at godtgjøre, at de troe i den Grad jødisk paa Ægteskabet, at de ikke blot, som Xstd. lærer, betragte det som tilladeligt (i Modsætning til Coelibat) ikke blot som ἀδιαφοροῦν, nei, de troe, at man ikke kan være en ret Christen uden at være gift, item at en Børne-Flok og talrig Afkom er Guds Velsignelse, Kjendet paa at være Gud velbehagelig: ganske jødisk.

Fremdeles istedetfor: Omskærelsen har de (ligeledes et Objektivt): Daaben, som de beraabe dem paa, aldeles som Jøderne paa Omskærelse.

Fremdeles: en ægte jødisk Overtroe paa Nedstammelsen.

Fremdeles: Indbildning at være Guds udvalgte Folk; enten blot saaledes, at de Christne (de Døbte) ere Guds udvalgte Folk, eller at de Danske ere det.

Det er jødisk Optimisme, den farligste Art af Epicuræisme, den, hvor Nydelse af dette Liv bliver – Gudsdyrkelse.

Og dette skal være det nye Testamentes Christendom.

#

NB29:101

#

Ægteskabet.

Det er afgjørende for enhver religiøs Opfattelse af Livet, for enhver Religion, hvorledes den betragter Ægteskabet, hvorved jeg her forstaaer det sædelige Udtryk for Slægtens Forplantelse.

Foruden Driften og Alt hvad dertil hører, hvilket kan bestemme Msk. til at gifte sig, er der en anden Betragtning, som jeg her vil fremhæve. Saa vel hos Plato som Aristoteles finder jeg det udtalt, ogsaa hos de ældre Kirkefædre finder jeg det Samme (hos Böhlinger anføres det leilighedsviis, og er bemærket i mit Exemplar): at det at efterlade Slægt er Trøst for det ikke at være udødelig, at Slægtens Forplantelse er Surrogatet for Individets Udødelighed; at derfor Msk, der saa fast hænger ved Livet, naar han ikke antager sin Udødelighed, stræber dog saaledes at forlænge sit

Liv, at han efterlader en Slægt.

See, dette har nu aldrig fundet sit Udtryk saa stærkt som i Jødedommen, hvor Alt dreier sig om dette: formerer Eder og vorder frugtbare, Alt dreier sig om Slægts-Følgen, er Slægt-Register – og dette guddommeligt sanctioneret. Derfor havde Jøden heller ikke Udødeligheden.

Saa kommer Xstd. og anbringer: Virginiteten – ɔ: Aandens Religion.

Det vil bestandig svæve mellem: Individet, udødeligt – eller Individet ikke udødeligt men trøstende sig ved Slægt; herimellem eller heri ligger den kjendelige Forskjel mellem alle Religioner.

NB29:102

#

Jødedom – Xstd.

Det kan ikke gøres tydeligt nok, ikke ofte nok gjentages, at vistnok forholder Xstd. sig til Jødedom, men vel at mærke saaledes, at Jødedommen er for Xstd. Det, ved Hjælp af hvilket den negativt gjør sig kjendelig, er Fora[r]gelsens Frastød, men hører dog med, netop fordi dette Frastød hører med, thi ellers taber Xstd. sin dialektiske Elevation.

[a] »Aand« kan overhovedet aldrig anbringes ligefrem, der maa bestandigt først en Negation; og jo mere »Aand«, jo mere der nøiagtigt er passet paa, at Negationen er lige det stik Modsattes Negation.

Tag Exempler. Christd. er Forsagelse – derfor er Jødedommen eller derfor er den anbragt paa Jødedommen, som just er alle mulige Forjættelser for dette Liv, Alt sat ind paa dette Liv. Netop for at gjøre Forsagelsen desto dybere, er den anbragt der, hvor just det Modsatte er udviist, altsaa for at gjøre Forsagelsen desto dybere. Ingen føler dybere og smerteligere hvad han maa slippe, end just Den, hvem det var tilsagt at faae det.

Videre. Jødedommen er: Ægteskab, Ægteskab, forplanter Eder og vorde[r] frugtbare, Velsignelser over Slægten o: s: v: – netop derfor anbringes Xstd. her, Xstd, som er Virginiteten; men den skal have Forargelsens Frastød, og det faaer den sikkrest her.

Videre. I Jødedommen er Alt Forjættelse for dette Liv, at leve længe paa Jorden, deraf igjen Forestillingen om et Theokratie her paa Jorden – netop derfor anbringes Xstd. her; thi Xstd. er: mit Rige er ikke af denne Verden. Dette er Forargelsens Frastød, som Xstd. maa have til sit Første. Det er Forargelsens Frastød, om muligt endnu mere, naar det udgiver sig for – det er jo næsten Ironie – at være Opfyldelsen af Spaadommene og Forventningerne.

Og saaledes paa ethvert Punkt.

Dette kan man ikke noksom indskærpe, thi i Xstheden vil man finde, at næsten alle, om man saa vil, gudeligere Vildfarelser, hænger sammen med at man faaer det gl. Testamente trukket frem paa lige Linie med det nye Testamente, istedetfor at det nye Testamente bestandigt forudsætter det gl. Testamente for negativt at gjøre Sit kjendeligt. I den Forstand kan det nye T. ikke ret forstaaes uden det gl., thi Forargelsens Frastød er dens dialektiske Kjende og dens aandige Høides Betegnelse.

Men Mskene ville langt hellere være Jøder: sandseligt hænge fast ved dette Liv, og ovenikjøbet med guddommelig Sanction, end være Xstne ∴ være Aand.

NB29:103

#

At fornegte Gud med Gjerninger.

Tit. 1, 16.

#

NB29:104

#

Det nye Testamente.

Det som gjør det saa vanskeligt for os Msk. at faae det rette Indtryk af det nye Testamente er, at den Fordoblelse som er det Guddommelig-Majestætiske er os saa ganske fremmed, at vi Msker ingen Maalestok have for den Egoitet, der bestandig er lige stor i Sætning og Contra-Sætning, lige stor i guddommelig Ødselhed og ganske nøiagtigt lige saa stor i guddommelig Oeconomie, lige stor i at give og lige stor i at holde igjen.

Naar En siger: kommer hid Alle; item: jeg er kommen til Verden ikke for at dømmen den men for at gjøre Verden salig: øieblikkelig løber det surr for os Msk, vi forestille os strax Millioner, Millioner Frelste, hele Verden o: s: v: Det undgaaer os, at paa samme Tid staaer denne Verdens Frelser saaledes fast paa Sit, er Guddommen denne uhyre Egoitet, at summa

summarum kun meget Faae blive frelste, uden at han dog, selv om det skete, at ikke en Eneste blev frelst, vilde forandre sit Første: kommer hid Alle, jeg er kommet til Verden ikke for at dømmen men for at gjøre Verden salig.

I »Christenheden« er derfor Xstd. blevet omtrent hvad man kunde kalde Barbeer-Sludder, man har taget enkelte Sætninger (uden at tage deres Contra-Sætninger) og især saadanne Sætninger, der syntes at egne sig til at løbe med – og paa den Maade er dette uendelige Vrøvl med »Christenhed« blevet til. I Sandhed er Columbus skeet Uret at America ikke er blevet opkaldt efter ham, det er en ganske anden Art Uret mod Jesus Christus, at Christenheden kalder sig efter ham.

Men som sagt det nye Testamente er det guddommelig Majestætiske, og derfor er der altid Sætning og Contra-Sætning, hvilket ogsaa betyder: at fordre Tro, og at forhindre ligefrem Nærgaaenhed og Kameratlighed.

#

NB29:105

#

Saaledes kunde maaskee En tænke sig det Hele med Xstd.

Det nye T. er med guddommelig Hensigt just indrettet saaledes, at, med samme Gud velbehagelige Redelighed de forskjellige Msker (hvert Msk) kan forstaae det paa sin Viis. Saaledes vil Gud netop at det skal være, thi han er Aand og han vil dyrkes som Aand, derfor vil han Msket, den Christne skal være Individualitet, og saaledes igjen udholde den uhyre Anstrengelse ikke at kunne faae Beskeed hos andre Msk. men primitivt at maatte indlade sig med Gud, fattende for Gud sit Ansvar at han nu forstaaer det nye Testamente saaledes; Gud vil ikke disse Exemplar-Msker, som plette Livet hen som Exemplarer og Efterabere, skulkende sig fra den Anstrengelse, som dog ikke er over noget Msk.⁵ Kræfter, thi ethvert Msk. er lagt an paa at blive Individ ☺: primitivt forholdende sig til Gud, ikke participerende

i Generations og Million-Vrøvlet, ikke dækket deraf eller undskyldende sig dermed, men ene, sig sit Ansvar bevidst, forholdende sig til Gud, uden al Omklædning og Forklædning og Undskyldning Gud ansvarlig for, hvorledes han nu har forstaaet det at være Christen.

Men saasart et Individ saaledes primitivt forholder sig til Gud per det nye Testamente, og nu forstaaer det paa sin Viis, vil han ogsaa, naar han ikke slipper dette, collidere. Heri ligger, at den Christne, som det staaer i det nye T.;, maa lide for Læren.

Naar man saa gjennemløb Christenhedens Historie, saa vilde disse Enkelte, der primitivt forholdt sig til Gud per det nye Testamente, derpaa komme til at lide for deres Christendom: det var saa summa summarum, det var de Christne.

Paa hver enkelt Saadan gaaer der maaskee Tusinder eller efter Omstændighederne Millioner og Trillioner af Exemplar-Msker. For den Sags Skyld gives der jo ogsaa Exemplar-Martyrer, ɔ: Martyrer som paa et andet Mskes Ord og Kjole vove Liv og Blod, altsaa uden den primitive Anstrengelse, hvilken just er det Afgjørende.

O, det er saa nemt at rende med som Exemplar i Flokken, som Tal med i Millionen, som Eftersnakker og Efteraber, der lade[r] et andet Msk i de rædsomste Qvaler erkjende noget Sandt – og derpaa lege[r] det efter, tager ham hen som et Resultat og en Betyggelse, at de kan faae travlt med at udfylde deres Liv med alle mulige jordiske Formaal.

Og er dette ikke det uhyre Falsknerie, at man, for at blive den qvit, har forvexlet Primitivitetens Anstrengelse – og den kan ethvert Msk. have, thi han er lagt primitivt an, lagt an paa, at forstaae, at han staaer ene, ene, ene med Gud – forvexlet den med Differentsten: Genie, Talent?

Og tager man feil, naar man betragter omtrent hele Christenhedens Historie (fraregnet den allerførste Tid) som en uhyre Gavtyvestreeg af »Msket«, at man, forstaaende hvor uhyre anstrenget (om ogsaa høit) det var som Gud fordrede og tilbød: det at blive Discipel – at man for at blive det qvit, gavtyveagtigt forvexlede Discipel, Apostel med: Genie, Talent, og nu – ydmygt nøiedes med ikke at begjere noget saa Høit som at være Discipel eller Apostel.

Christus valgte Mænd af Folket, af den menige Classe til Apostle og Disciple – for at udtrykke: ethvert Msk. kan være det. Men seer vi, »Msket« er klog, han vendte snart Sagen om igjen og sagde: jo, godt nok; men det er forbistret anstrengende at være Apostel, eller Discipel, saa jeg, for mit Vedkommende, ønsker mig helst fritaget for den store Udmærkelse. Men foruden at være klog er Msket tillige feig og hykkelsk, derfor sagde han dette ikke høit, nei, han forfalskede

det at være Apostel og Discipel til det at være Genie
o: D: – og saa var vi lykkelig vel paa en fiin Maade
Xstd. qvit. Og da det rigtigt kom i Gang, da begyndte
det for Alvor med disse Millioner, Millioner Christne.

Hvad er der ikke gjort (ved at opføre uhyre
Pragtbygninger til Minde om hine Apostle, ved uhyre
lærde Undersøgelser om deres Liv og Levnet, ved
Mindedage med talløse Skarer i Procession o: s: v:)
hvad er der ikke gjort – for at skjule over Det, som nu
engang generer os Msk.: at jo enhver af os ogsaa
kunde være en Discipel en Apostel – – men det er saa
forbandet anstrengende.

Der gives saa vidt jeg veed Dyr som leve i Vandet, og
som ikke har anden Maade at forsvare sig paa end at
plumre Vandet og saa slippe bort; formodl. gives der
ogsaa Landdyr, som væрге sig ved at reise Støvskeer:
saaledes er »Christenheden« dette Mesterstykke i
Retning af at plumre Vandet, at reise Støvskeer for
ved Hjælp deraf – at slippe fra det nye Testamente.
Kun at Msk er tillige en Hykler, hvad Dyrene ikke ere,
og derfor har givet dette store Foretagende Udseende
af at være: Iver for Xstd.

Og er det ikke ogsaa Iver, sand Iver for Xstd: at skaffe
Millioner, Millioner Xstne – og saa i denne Mylder at
kunne smutte bort fra det nye Testamentes Maalestok
og Fordring til det at være Xsten?

Er det ikke Iver, sand Iver for Xstd: at opføre
herkuliske Bygninger til Minde for en Apostel, en
Discipel – og derved bringe det ganske i Glemme, at
man jo selv kunde være en Apostel, en Discipel?^a

a og at det, der forhindrer En dog nokegl. ikke er
Ydmyghed, men er hvad der jo kan tilgives, naar
man er ærlig nok til at tilstaae det sande
Sammenhæng, men hvad jo ikke kan tilgives,
naar man hykkelsk skjuler det.

#

NB29:106

#

Christenheden.

Det kan man a priori sige: der lever i dette Øieblik i
hele Christenheden ikke een eneste Officiant (Præst,
Prof., Lærer o: D:) uden at han jo paa een eller anden
Maade benytter sig af den usande Udbredelse, Xstd.
har faaet.

I Retning af at standse og modarbeide denne falske
Udbredelse var det der skulde arbeides. Den er nemlig
en lumsk og hykkelsk eller tankeløs og dum Falsation.
Det at være Christen er i det nye Testamente et

polemisk Begreb, kjendeligt ogsaa paa, at være det meest muligt anstrengende Liv i Lidelse, et Msk. kan føre. Saa kunne vi Msk. sige aabenlyst: det ville vi ikke indlade os paa, vi ville ikke være Christne. Men dette tør vi ikke, og ere ei heller ærlige nok til. Saa lader det Samme sig ogsaa naae paa en anden Maade. Naar vi alle ere Christne, saa er ogsaa det Polemiske og det deraf følgende Anstrengende hævet. Naar vi Alle ere Christne bliver det at være Christen ikke en Kamp, men en Leeg, alle Kjendetegnene paa det at være Christen ikke polemiske men ligefrem: jo mere Christen, jo mere jordisk Profit.

Altsaa i Retning af [at] standse denne løgnagtige Udbredelse var det der skulde arbeides. Og naar jeg saaledes tænker derpaa, synes det mig, at det ikke tilgavns lader sig gjøre uden at Xstus selv kommer igjen, skaffer igjen 12 Apostle - for at cassere hele Xstheden og in ef[f]igie saa omtrent Christenhedens 1800 Aar.

Men dette seer Ingen. Nei. De blive ved som sædvanligt: nu bliver der et nyt Sæt Præster og Professorer, som gifte sig og avle Børn, af hvilke nogle igjen skulde være Præster og Professorer engagerede for at virke i Retning af Xstd.^s (∴ christelig Vrøvl) yderligere Udbredelse: lyse, smilende, glade, livssalige Udsigt - fra Vrøvl til Vrøvl!

Og dog maa det engang komme hvad jeg forestiller mig: Xstd. vil blive krævet tilbage fra Staten, fra Generationen. Som engang de dog redelige Officianter have henvendt sig [til] Staten bedende, stundom ogsaa med Myndighed bydende, at den vilde at den skulde tage sig af Xstd.: saaledes vil der nu komme Officianter, der ville sige til Staten: manum de tabula; vov det ikke, ikke at give paa den Maade protegerende 4 β, veed Du vel, at det er Majestæts-Forbrydelse mod Xstd^s guddommelige Majestæt; har Du vel betænkt det de mange Sjele, hvis Velfærd Du har paa Din Samvittighed, fordi Du ved at gagere forlokkede dem til at blive Præster.

Denne Sag vil blive just saaledes alvorlig som Mskene kunne forstaae det; thi Levebrødet og Alt hvad dertil hører vil jo her komme paa Spil.

Forøvrigt kunde jeg gjerne lee, naar jeg tænker paa den tragi-comiske Situation, at Theologien, som hidtil var anseet for den sikkreste Vei, ophører at være - Levevei (thi Veien til Livet er som bekjendt en anden). Man siger jo om En: han har Ingenting lært, og forstaaer derved at han ikke har gjort sig duelig til noget bestemt Fag, Levebrød. Tænk nu en Fader, som har en 24 Aarig Søn, der er theologisk Candidat - og hør saa den bekymrede Fader sige: »Ludvig er jo en Døgenicht, som Ingenting har lært.« »hvorledes Ingenting lært? han har jo studeret, er theologisk Candidat« »Men veed De da ikke, at det er saa viel wie nichts, da der ikke mere er theologiske Levebrød!«

#

NB29:107

#

Christendommen

Med en Skarpsynethed, som kun er forbeholdt den guddommelige Majestæt, er Xstd. i det nye Testamente (altsaa: Christendommen) beregnet paa saa forbittrende at saare det naturlige Msk, at Intet, Intet, Intet kan ophidse ham saaledes som just dette. Derfra den aldeles rigtige, sande, eneste tilforladelige Dom om Xstd., det samtidige Hedenskabs: at Xstd. er Msk-Fjendskab, odium generis humani – thi ifølge Xstd. er der Kamp og Strid paa Liv og Død mellem det at være Gud og det at være Msk, og det at elske Gud er at hade sig selv og denne Verden og Alt Det, som det naturlige Msk elsker, elsker med hele sin Sjels Lidenskab. Intet er derfor vissere end, hvad det nye Testamente ogsaa forudsiger, at den sande Xsten vil blive hadet, afskyet, ihjelslaget og med en Lidenskab som ingen Anden bliver ihjelslaget.

Men Sagen er, at siden Martyrernes Tid, har Gud ikke haft en eneste ikke engang blandt de extraordinaire Officianter (de ordinaire Næringsdrivende, Præster og Professorer kan naturligviis ikke regnes til Officianterne uden forsaa vidt de ere Officianter paa Contra-Partiets Side, imod Gud under Navn af at være for Gud) ikke en eneste, uden at han jo i det afgjørende Øieblik dog blev lidt msklig blød om Hjertet i msklig Sympathie, eller blinkede med Øiet og blev lidt bange, kort uden at han paa een eller anden Maade slog lidt af paa hvad Xstd. egl. er, derved hjalp til – at Flere og Flere bleve Xstne.

Til sidst har »Msket« i den Grad cujoneret Xstd^s Forkyndelsen, at nu Xstd. er lige det Modsatte af hvad den er i det nye Testamente.

Tag Exempler som vi nu leve. Ingen redelig Mand kan med det nye Testamente i sin Haand (og en Præst er jo ved Eed forpligtet paa det) holde Brudevielse, som det nu gjøres. Nei! Husk paa, det nye Testamente er med gudd. Skarpsynethed beregnet paa at saare det naturlige Msk. efter den størst mulige Maalestok. Hedningen prisede det som den største Lykke at blive forelsket og lykkelig forelsket; msklig er det det skjønneste Syn et Par lykkeligt Elskende. Men christeligt! Christeligt er det en Sørge-Fest – skal der endelig være Fest, saa maa det være som nu ved Begravelse. Hvor sørgeligt, siger Xstd, at der nu igjen ere Tvende, som paa den Maade ville forenes for

fastere at tilhøre denne syndige Verden, og for ved Afkommet at forplante denne syndige Slægt yderligere.

Altsaa den Art Festlighed som nu bruges – og hvor Præsten er med, er, christeligt, en Løgn, den lumpneste Løgn. Ingen redelig Mand kan faae det ud af det nye Testamente – og Præsten er jo ved Eed forpligtet paa det nye T.

Med det nye T. som Instrux maatte Præsten bære sig saaledes ad. Han maatte først kalde de Elskende for sig, formanende dem, at det eensomme Liv behager Gud mere, er sandere for den Christne, hvis Liv jo er og skal være en Korsfæstelse. Derpaa kan han forelæse dem Pauli Ord, at det dog alligevel er bedre, altsaa Gud velbehageligere, at gifte sig end at lide Brynde.

Dette bliver saa Texten til Vielsen – og en stille Sorg bør christeligt være Grundtonen ved denne sørgelige Leilighed.

Omvendt, Ingen redelig Mand kan med det nye Testamente i sin Haand – og Præsten er jo ved Eed forpligtet paa det nye T – deeltage i den Art Festlighed som nu ved Begravelse. Nei, christeligt, skal her være lyst og oprømt, her skulle vi være hvidklædte – saa var det ogsaa i den ældste Kirke istedetfor hvilket vi nu bruge det ved Brudevielsen – her skal Frydens Tone istemmes, saligt, saligt, saligt, som nutildags paa en Fødselsfest (men saaledes betragtedes jo ogsaa Dødsdagen i den ældste Kirke) eller som ved en Brudevielse (men saaledes omtrent betragtes jo ogsaa i den ældste Kirke Ens Dødsdag, ved Døden forenes Sjelen med den Elskede).

Og saaledes paa alle mulige Punkter er den nuværende Xstd. en nederdrægtig Løgn forsaavidt den udgiver sig for at være det nye Testamentes Xstd.

NB29:108

#

Efterfølgelse.

Xstus kommer til Verden som Forbilledet ideligt indskærpende: følger mig efter.

Snart vendte man Forholdet om^a, og fik det endog tilsidst i Protestantismen gjort til Formastelse at ville ligne Forbilledet – Forbilledet er kun Forsoneren.

a man foretrak at tilbede Forbilledet

Apostelen følger saa Xstus efter og indskærper: følg mig efter.

Snart fik man Apostelen vendt anderledes: man tilbad Apostelen.

Og saaledes rutscher det ned.

Hos os levede den nu afdøde Biskop M. - christeligt ganske simpelt: en Criminal-Forbryder. Imidlertid var han jo i en anden Forstand en mere end almindelig dygtig Mand: jeg er vis paa, der iblandt os have levet Flere, som meente at det var dem for høit at følge M. efter, og som derfor nøiedes med at tilbede.

Der er Eet som er den gudd. Opfindelse, den eneste Art Tilbedelse Gud fordrer: Efterfølgelse. Msket er kun villig til Eet: at tilbede Forbillederne.

NB29:109

#

Offer.

Christus er det eneste Offer; der behøves intet Offer mere.

Den sande Christen er Den, som bliver Offer for at gjøre opmærksom paa, at Christus er det eneste Offer.

Heri ligger paa den ene Side, at det at være Christen er at offres, og paa den anden Side Subordinations Forholdet i Forhold til Christus.

#

NB29:110

#

Falsk Interesse.

Naar man tager den hele næsten Literatur i vor Tid, hvilken man kunde kalde: Jøde-Fortællingen eller - Romanen, hvor den gamle orthodoxe Jødedom fremstilles: mon da Nogen vil paastaae, at disse Bøgers Forfattere have religieus Interesse? eller er dette ikke meget mere just det meest afgjørende Beviis for, at Dem mindst af Alle beskjeftiger

Jødedommen som Religion, siden de æsthetisk kunne sidde [og] sysle med den, ja den orthodoxe Jøde maa vel ansee den Art Frembringelse ret egl. for Ugudelighed. Og dog vil det vistnok for Mange stille sig anderledes: at fremstille en bestemt Religion er jo at beskjeftige sig med en Religion, men naar man beskjeftiger sig med en Religion, saa har man jo religiøs Interesse.

Forresten skal vi formodentligen nu til at opleve det Samme med Xstd. Inden man veed et Ord af det, styrter vel Roman-Forfattere og Digtere over den ældre Christendom, fremstiller, skildrer, Alt æsthetisk – det bedste Beviis for, at Xstd. for dem og deres Læsere ikke mere er til som Religion. Og disse Asner af Præster man har, de ville vel endogsaa anprise det som Tegn paa en vaagnende christelig Interesse.

NB29:111

#

Christendommens Fjender.

Det er da forsaavidt godt, at Christend. dog endnu har Fjender, thi disse ere da længst de Eneste, hos hvilke man [kan] faae nogen tilforladelig Efterretning om hvad Chrstd. er. De Christne forbeholde sig naturligviis Ret til at tilpasse den efter deres Smag.

[a] Dette ligger i, at Fjenderne hade de Christne, og derfor kunne de fremstille hvad Xstd. er, dette Had hjælper dem til at see, hvad Xstd. er i det nye Testamente Had til det naturligt at være Msk; men den Christne nutildags hader sandeligen ikke sig selv, derfor veed han heller ikke, vil ikke vide, hvad Xstd. er.

Dog snart maa vel Chrstd. det vil sige naar Chrstd. repræsenteres af hvad man nu kalder Christne, blive saa ubetydelig, at den ikke engang kan faae Fjender; og Grunden hvorfor Christendommen dog endnu har Fjender, er vel hovedsagelig dens Fortids Historie, dens historiske Betydning.

NB29:112

#

En Præst; min Sag.

Lad mig tænke mig en Præst; jeg forpligter mig til i Privat Samtale at gjøre ham det aldeles tydeligt, at Xstd. ikke er til. Og hvad saa? Ja lad mig gjøre det novellistisk.

Saa tager han da (det var en Landsbypræst) han tager hjem. Nu er han kommet hjem, har hilst paa sin Familie, expederet hvad der kan ligge og vente paa ham af Forretninger – og det er nu Aften, efter Bordet, han taler med sin Kone og siger: det er dog i Grunden et mærkeligt Msk. den Mag. Kierkegaard; jeg talte med

ham igaar, meget længe, jeg troer et Par Timer. Og han gjorde det aldeles indlysende for mig, at Xstd. i Grunden slet ikke er til. Ja det er et mærkeligt Msk.

- Og paa Løverdag tager Hr Pastoren ganske roligt den Prædiken frem som er for Tour (thi han er af de skikkelige Præster, som først hver 6te Aar holder de samme Prædikener igjen) memorer[er] den, holder den paa Søndag. Og i Aarets Løb skaffer han sin Kone en ny Pøde; og da det er en Dreng, gjør Moderen Paastand at han skal være Theolog, og deri istemmer Faderen, seer ham allerede i Aanden som Præst for den Menighed, hvor hans Fader nu er --

-- og det er ganske indlysende, at Christendommen slet ikke er til.

O, I Asener, man skal have med at gjøre! Og af Saadanne er der Millioner, eller rettere det er det at være Msk.

En saadan Præst falder det ikke i fjerneste Maade ind, at det paa nogensomhelst Maade skulde betyde Noget for ham, at Xstd. slet ikke er til. Saa længe blot Staten bliver ved at lønne det Sludder, som Præsterne udskjenke og udsælge under Navn af Xstd., saa er han ganske rolig.

Og hvis hans Kone, da han fortalte hende, hvor indlysende Mag. K. havde gjort ham det, at Xstd. slet ikke er til, hvis hans Kone havde været naiv og qvindelig nok til at sige til ham: men Gud, Ludvig, hvorledes kan Du saa være Præst, naar Xstd. slet ikke er til -- saa behøvede han blot at svare: ja, min gode Sophie, det bliver nok det rigtigste at jeg ikke indlader mig paa at forstaae Sagen saaledes; thi jeg veed ikke, om Du kan ernære mig og Børnene. Og visseligen mere behøves ikke, i samme Secund er Sophie forvandlet; hun erkjender selv, at hendes Replik var en barnagtig Reminiscentts fra hendes Jomfruestands Dage; og nu er der Ingen, som mere bestyrker Præsten i at lade som Ingenting end hun.

#

NB29:113

#

Qvinden.

Hvad Assessoren i anden Deel af *Enten - Eller* paa sin Maade siger om Qvinden, er som man kunde vente

det af en Ægtemand, der ethisk begejstret forfægter Ægteskabet.

Qvinden kunde man kalde »Lysten til Livet.« I Manden er vistnok Lysten til Livet; men han er væsentligen lagt an paa at være Aand, og dersom han var ene, ene overladt til sig selv, saa vilde han (her har Assessoren Ret) han vilde ikke vide, hvorledes han skulde fange den Sag an, og han vilde aldrig ret komme til at begynde derpaa.

Men da viser »Lysten til Livet«, som ubestemt er i ham, den viser sig uden for ham i en anden Skikkelse, i Skikkelse af Qvinden, som er Lysten til Livet: og nu vaagner Livslysten.

Saaledes bliver der ogsaa meget sandt i det »Forføreren« (i »Stadierne«) siger om at Qvinden er Lokkemad. Og hvad der kunde synes underlig det er dog saaledes, just hvad der gjør Forføreren saa dæmonisk, og hvorfor ikke let nogen Digter kunde udstyre en saadan Skikkelse, er, at han i Viden raader over hele den christelige Askeses Anskuelse af Qvinden – kun at han praktiserer paa sin Maade. Han har Viden tilfældes med Asketen, Eremiten; men de svinge yderst forskjelligt af fra deres Viden.

NB29:114

#

Arthur Schopenhauer.

Som man i Epidemier tager Noget i Munden, for at forhindre, om muligt, at man ikke inficeres ved at indaande den forpestede Luft: saaledes kunde man anbefale de theologiske Studenter, som skulle leve her i Danmark i denne nonsentialske (christelige) Opti[mis]me, at indtage hver Dag en liden Dosis af S^s Ethik for at bevare sig mod at inficeres af dette Vrøvl.

Med mig er det en anden Sag, jeg er paa anden Maade sikkert.

Men som den naturlige Eudaimonisme maa ansee Xstd. for at være Gift, det at ville være Xsten liig det at indtage Gift, saaledes maa Xstd. ansee denne eudaimonistiske protestantiske, især den danske Epicuræisme for Gift; og derfor var det jo hensigtsmæssigt at indtage en Contra-Gift, for at kunne modstaae, om muligt, Inficeringen.

NB29:115

#

Protestantismen i Danmark.

I Danmark er da de religiøse Forhold saaledes, at hvis En for Alvor besluttede sig til at gjøre Alvor af det med den christelige Fordring om at afdøe o: s: v:: saa kan han – i et christeligt Land! – formelig ikke faae Lov dertil, hele Befolkningen vilde og bona fide – vee, over disse Løgne-Præster, som bære Ansvarret for, at Folket slet ikke veed, hvad Xstd er – ansee det for noget Galskab, som det Msk. selv havde hittet paa.

Forholdet er saaledes, at hvis En christeligt vilde trøste sig ved Tanken om Døden, saa kan han ikke faae Lov dertil: Verdsligheden vil fordre, at ogsaa han skal levere sit Bidrag til gjensidig at bestyrke hinanden i dette: Fryd Dig ved Livet – og at det er Christd.

Den religiøse Tilstand i Danmark er saaledes, at man skulde troe, at Stifteren af den danske Religion har været en gemütlig Vertshusholder, der hjertelig har villet samle Mskene til en Vrøvle-Forening: Fryd Dig ved Livet – og nokengang Fryd Dig ved Livet, betænk, Du har en heel Evighed for Dig.

Skade, at Georg Carstensen har forladt os, og at nu ogsaa Bournonville forlader os: disse tvende ville bedst egne sig til at betjene og arrangere Religionen i Danmark.

#

NB29:116

#

Nittengryneriet.

Det der farligst ødelægger Alt er just dette hjertelige Vrøvl, der »saa smaat stræber og stræber« – nei, det er Gavtyvestreg.

Der er i en Skole Intet farligere end naar Skulkeriet, Klynkeriet faaer Medhold, Intet vanskeligere at udrydde.

Og derfor hører det just med til god Disciplin ved Straffens Størrelse at qualificere Skulkeriet og Klynkeriet for at kunne faae Ram paa det.

I Forhold til Trods, Opsætsighed, Dovenskab o: s: v: behøver Disciplinen ikke videre end at decretere Straffen, i Forhold til Klynkeriet, Skulkeriet maa Disciplinen først ret gjøre det til Skyld.

NB29:117

#

»Christenhed« - Verdens Frelser.

Dersom en Mand fE her i Landet, en Mand født her i Landet, af christelige Forældre, døbt som Barn, confirmeret - dersom han for Alvor fik den Idee, for Alvor at opkaste det Spørgsmaal, om han ogsaa virkelig var Christen: saa vilde Indtrykket, det frembragte paa omtrent hele Befolkningen være dette, at de bona fide tænkte som saa: den Mand er noget nær gal.

Alene heraf beviser jeg, at Christendommen ikke mere er til, idetmindste ikke i »Christenhed«, men at det er en afskyelig Løgn med denne Tale om et christent Folk : en Samling af Xstne, som ikke engang have en Anelse om hvad det er at være Christen.

Men man har aldeles omdannet hele det nye Testamentes Xstd.

I det nye T. fremtræder Xstus henvender sig til Msk., indbyder Alle siger til hver Enkelt: vil Du frelses. Nu derimod har man faaet lavet et nonsentialsk Dogma om, at Christus frelser Slægten. Dette er Sludder. Ja, jeg maatte sige, at, om Xstus end havde villet det, det formaaede han ikke. »Slægt« er nemlig just Fordærvsens Bestemmelse, og at frelses er just at frelses ud af Slægt. Ved Slægt kan jeg tilhøre den fordærvede Slægt, men i Kraft af Slægt kan jeg ikke frelses, ei heller, naar jeg frelses, frelses jeg ind i Slægt.

Men man har faaet det at være Xsten gjort omtrent til eenstydigt med det at være Msk.; man er ikke langt fra at antage, at Xstne avle Christne. Og saaledes har man overalt anbragt Slægtens Kategorie, derved degraderet Individerne til Exemplarer, og saa ogsaa aabnet Veien for et jordisk lystigt og fornøieligt Liv, som Exemplarer kunne føre det.

Formodentlig hænger det ogsaa sammen med denne Theorie om Xstus som Slægtens Frelser, at Taknemlighedens Pathos for sin Frelse er aldeles afskaffet. Oprindeligen var det saaledes: Individet, den Enkelte, forstod, at hans Frelse havde kostet Jesu Liv og Død. Hvilken Pathos! Saa hvilede hans Taknemlighed heller ikke, førend han til Tak havde bragt sit Liv til Offer. Men naar Frelsens Omsætning gaaer for sig i saa uhyre Partier, hele Slægten disse

Millioner Millioner: saa falder formodentlig denne Passus, og det bliver vel allerede meget om hver Enkelt en passant siger Tak. Istedetfor hiin christelig[e] Pathos indtræder saa en Analogie til hvad Marks-Subscription eller 4 ß^s Subscription er.

O, det er et Dyb af Nonsens. Og disse forbandede Præster, som benytte sig af dette, for at faae de 1000 Levebrød istand, og for til godt Kjøb at være en sjelden alvorlig Christen.

Inden man faaer Mskene purret ud af dette! Det har for det sandselige Msk. noget saa forførerisk ved sig denne Betyggethed at tilhøre et christent Folk, hvor vi alle ere Xstne. Christeligt er naturligviis denne Sikkerhed »ligerviis som Huset bygget paa skøren lis«, men dermed er Mskene ikke vækkede.

#

NB29:118

#

Et christent Folk.

Med denne Sludder hænger det da ogsaa sammen, at hele Børne-Avlingen paa en, christeligt, aldeles uanstændig Maade er trukket frem som noget saa værdifuldt man tænke sig i Modsætning til - eenlig Stand.

Christeligt er Ægteskabet ganske simplement bedre end at lide Brynde, ikke videre, altsaa tilbage Mutter, tilbage min gode Madame!

Men de bilder dem ind, at de avle Xstne - og derfra dette Børne-Vrøvl's Vigtighed.

Og derimod hvad Xstd. tager sig af, som altid af det Forladte, det Til sidesatte: den ugifte Pige, som ikke er saa heldig at blive gift, hun oversees og forsmaaes. Nei, nei min gode Madame, see hun bare at komme lidt til Side med sin Børneflokk; vi er jo ikke Jøder, ei heller har Xstd. udsat Præmie for hvem der kan avle fleest Børn, ei heller troer Xstd. paa den Historie man fortæller Børn, at Storken bringer Børnene, Xstd. veed ypperligt, hvorfra Børnene komme, og at det kun er høitidelige Talemaader^a, hvormed man omklæder Lysten; men som sagt, hellere gifte sig end lide Brynde.

a (dette om at gifte sig i den rene Hensigt at avle Børn)

#